

Anwser



Verenigingsblad van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe
Jaargang 62, nummer 2, augustus 2024

Anser

Verenigingsblad van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe.
Jaargang 62, nummer 2, augustus 2024.

De vereniging is opgericht op 17 november 1961 met als doel de bescherming van de vogels en hun leefgebieden op de Noord-Veluwe, in de ruimste zin des woords.

Ledenadministratie en contributie

Opgave nieuwe leden en donateurs bij de secretaris. Opzegging lidmaatschap vóór 1 november bij de secretaris.

De contributie is voor leden € 25,- per jaar en voor donateurs (rechtspersonen) minimaal € 50,- per jaar.

Jeugdleden tot 16 jaar betalen € 8,- per jaar. Leden en donateurs ontvangen gratis ons verenigingsblad Anser.

Huisgenootleden betalen € 12,50 per jaar en ontvangen geen (extra) Anser.

De contributie dient aan het begin van het nieuwe jaar te worden voldaan op bankrekening: NL08 TRIO 0379478153 t.n.v. 'Vogelbeschermingswacht'. U ontvangt hiervoor van onze penningmeester een nota per mail.

Het lidmaatschap van nieuwe leden gaat pas in na ontvangst van de contributie.

Bestuur

Voorzitter: Louw den Besten, De Visserlaan 17, 8072 XD Nunspeet, email: voorzitter@vbwnoordveluwe.nl, tel. 0341-257382.

Secretaris: Dik Bos, Douglaslaan 1, 3843 BZ Harderwijk, email: secretaris@vbwnoordveluwe.nl, tel. 06-20502568.

Penningmeester: Otto Pellegrom, Mastmeen 53, 3844 KE Harderwijk, e-mail: penningmeester@vbwnoordveluwe.nl, tel. 06-50261849.

Lid: Henri Heussen, Krommekamp 306, 3848 DW Harderwijk, email: hheussen@solcon.nl, tel. 0341-428217.

Lid: Frans Deuring, Schippersmeen 25, 3844 CK Harderwijk, email: fransdeuring@hotmail.com, tel. 0341-424817.

Lid: Frida Hengeveld, Ellestraat 49a, 8081 GD Elburg, email: fridahengeveld@gmail.com, tel. 06-51344514.

Redactie Anser

Roel Pannekoek, Clarendallaan 20, 3841 DG Harderwijk, email: rgpannekoek@gmail.com, tel.: 06-42940159.

Benno van den Hoek, Schokkerstraat 43, 8081 KL Elburg, email: bennovdhoek@hotmail.com, tel.: 06-12192978.

Contactpersonen

* Waarnemingen – Benno van den Hoek, email: bennovdhoek@hotmail.com, tel.: 06-12192978.

* Webmaster – Ard Smit, email: ard@ardenco.nl, tel.: 06-22177063. www.vbwnoordveluwe.nl

* Natuurbeschermingswerkgroep VBW – Jaap Schröder, Mecklenburglaan 9, 3843 BN Harderwijk, tel.: 06-38615532, email: schroder.zoomers@caiway.nl.

* Boerenzwaluwen (Stichting Hirundo) – Bennie van den Brink, Bovenstraatweg 17, 8096 PC Oldebroek, tel. 0525-621347, email: zwaluwbrink@hotmail.com en www.boerenzwaluw.nl.

* Wetlandwacht Veluwerandmeren – Geert Jan Prins, De Hagen 8, 8096 MB Oldebroek, tel. 06-52646700, email: prins@will2sustain.com.

* Gierzwaluwbescherming en voorlichting – Jaap Schröder.

* Huis- en Oeverzwaluwen – Roel Pannekoek.

Kopij voor Anser

Zenden via e-mail aan de redactie vóór de hieronder genoemde datum. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikelen en behoudt zich het recht voor bijdragen niet te plaatsen of aan te passen. Overname van artikelen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

De redactie dankt alle fotograferende leden voor het belangeloos beschikbaar stellen van hun foto's voor deze Anser.

Anser wordt opgemaakt via de software van Editoo en geprint in de drukkerij van Editoo in Veenendaal.

Sluitingsdatum kopij Anser 3: 15 oktober 2024.

Omslag: Zomertalingen, tekening Ruud Weenink.



Van het bestuur

© Bergeenden in de Polder Oosterwolde (foto: Bennie van den Brink).

Ditmaal een stukje van de penningmeester. Hoe word je penningmeester van de Vogelbeschermingswacht?

Ik ben in het algemeen geïnteresseerd in natuur en natuurbehoud en bezocht samen met mijn echtgenote de jubileumlezing (april 2022) van de Vogelbeschermingswacht in Drielanden. Prachtige foto's van spechten en een mooie lezing. Onze vriend Henri Heussen was daar ook aanwezig en vond dat nu een lidmaatschap van de Vogelbeschermingswacht niet langer uit kon blijven. De kosten vielen erg mee en dus een Anser meegenomen en het besluit genomen om lid te worden. En passant vond hij dat ik dan ook wel penningmeester kon worden want nu ik niet meer met hem op de racefiets zat, moest ik daar wel tijd voor hebben... Zo ging dat ongeveer. Samen met Dik plannen gemaakt en na een tijdje samen delen mag ik sinds dit jaar vanuit het bestuur helemaal zelfstandig penningmeester zijn.

Nu ben ik met veel plezier mijn vogelkennis aan het uitbreiden, want die ging, vaak tot mijn eigen ergernis, niet heel veel verder dan de vogels in mijn eigen tuin en de Rode wouw die ik ooit van Henri had geleerd. Het zal een uitdaging blijven om geluiden en verschijningen van vogels goed te kunnen duiden, maar ik leer er steeds weer wat bij en gelukkig zijn er veel deskundige leden die de moeite nemen om mij iets bij te leren. Toch blijft ook de 'gewone' natuur prachtig.

Zo wandelden onze oudste zoon, zijn vriendin, mijn vrouw en ik een tijdje geleden door een stadspark in de omgeving van Berkel en Rodenrijs. Wat water, een heuveltje, wat bomen en struiken en in principe 'niets bijzonders' te verwachten. We lopen op een rijtje op een pad. Vriendin achterop, zonder hele specifieke interesse, zoon met hobby in insecten daar voor, vrouw met liefhebberij voor planten en tenslotte ik als vogelliefhebber.

Voor de vriendin een bijzonder tafereeltje voor haar neus want haar vriend met zijn snufferd gericht op bodem tot kniehoogte, schoonmoeder met de blik iets hoger en schoonvader met de blik vooruit en omhoog en allen met een slakkengang door de natuur. We hebben genoten! Niets bijzonders gezien, maar wat kan zo'n gewone Blauwe reiger toch al prachtig én bijzonder zijn.

Laten we ons best doen om er nog lang van te kunnen genieten.

Otto Pellegrom



Bestuursmededelingen

Bezoek lezingen

In de afgelopen ledenvergadering van 10 april werd geconstateerd dat de lezingen die wij organiseren de laatste tijd minder goed bezocht worden. Vanaf het nieuwe seizoen zullen de aankondigingen van de lezingen daarom ook worden toegezonden aan de lokale krantjes en media in de regio. Hiermee hopen we dat ook niet-leden de lezingen komen bezoeken. Ook is besloten een ledenraadpleging te houden over de activiteiten van onze vereniging. Inmiddels is hiervoor een enquête samengesteld die in het najaar per mail zal worden toegezonden aan de leden. De resultaten hiervan zullen worden gepresenteerd op de Algemene ledenvergadering in april 2025.



Nieuwe webmaster gezocht

We zijn op zoek naar iemand die het werk van de huidige webmaster geheel of gedeeltelijk over wil nemen.

Voor dit werk is het hebben van enige digitale handigheid aanbevolen maar je hoeft er beslist geen technicus voor te zijn. Onze website is gebouwd met het programma Wordpress. Dat is een veel gebruikt systeem dat wordt gebruikt door professionals maar net zo gemakkelijk door mensen die hobbymatig een website willen bouwen, zonder zich verder in de achterliggende techniek te hoeven verdiepen. Je hoeft dus geen kennis te hebben van webcode of iets dergelijks. Aanpassingen doe je heel simpel in het online administratiegedeelte van de website.

Qua tijdbesteding moet je denken aan één á twee uurtjes per maand. De aanpassingen die je aan de website verricht zijn meestal: de agenda bijhouden, nieuwsberichten toevoegen en artikelen toevoegen (bijvoorbeeld reisverslagen en inventarisaties).

De huidige webmaster zal op de achtergrond beschikbaar blijven als backup waar dat nodig is. Daarnaast wil hij ook de achterliggende technische werkzaamheden wel blijven doen.

Maar ben je heel enthousiast en heb je al meer ervaring met het onderhouden van websites dan zou het natuurlijk heel fijn zijn als je ook dat wilt overnemen. Voordat je zelfstandig aan het werk gaat krijg je natuurlijk eerst een minicursus Wordpress.

Lijkt dit je leuk of wil je eerst meer weten over de werkzaamheden, neem dan contact op met Ard Smit (ard@ardenco.nl) of Dik Bos (secretaris@vbwnoordveluwe.nl).

Lezingen

Vrijdag 11 oktober: 'Rondom het wad', door Henk Tromp

Henk Tromp bezoekt al meer dan 50 jaar het Waddengebied: één van onze meest veelzijdige en dynamische natuurgebieden met een rijk vogelleven, een verscheidenheid aan landschappen en een unieke flora. Alles wat dit gebied ons door de seizoenen heen te bieden heeft krijgt in deze lezing de aandacht.

Vrijdag 8 november: 'Vogels van Ghana', door Harvey van Diek

Harvey van Diek (1969), vogelaar, natuurfotograaf en werkzaam bij Sovon Vogelonderzoek Nederland, neemt je in een kleurrijke vogellezing mee naar Ghana. Dit Afrikaanse land herbergt een groot aantal verschillende vogelsoorten waaronder de charismatische Yellow-headed picathartes, Black bee-eater en Egyptian plover. Het land kent verschillende biotopen waardoor het aantal vogelsoorten ruim 900 bedraagt. Tijdens het bezoek in februari/maart van dit jaar werden maar liefst 400 soorten daarvan waargenomen. In deze beeldpresentatie komt een groot aantal vogelsoorten, maar ook andere flora en fauna voorbij. Geniet mee.



© Black bee-eater of Zwarte bijeneter (foto: Harvey van Diek).



Vrijdag 13 december: 'Vogels ringen in Oman', door Erwin Goutbeek

In Oman ligt het wetland gebied Barr Al Hikman. Een belangrijk voedselgebied voor in Siberië broedende steltlopers. Zij overwinteren hier of tanken hier bij om daarna door te vliegen naar Oost-Afrika. Omdat niet bekend was hoeveel en welke vogels hiervan gebruik maken, zijn hier de afgelopen jaren diverse tellingen uitgevoerd en veel vogels geringsd. Onder andere dankzij deze tellingen heeft het gebied in 2023 de titel Ramsar-site gekregen. Tijdens deze lezing laat Erwin Goutbeek (die hier zesmaal is geweest) met aan de hand van foto's zien hoe een telling en ringactie wordt uitgevoerd. Ook zijn er beelden van hoe de tellers leven in de duinen in een kampement, het landschap en in het gebied voorkomende vogels en dieren.



© Meeuwen tellen in Oman (foto: Erwin Goudbeek).

Locatie: De Kiekmure, Tesselschadelaan 1 te Harderwijk.
Aanvang: 20.00 uur. De toegang is gratis, maar een vrijwillige bijdrage is gewenst.

Excursies

Zaterdag 7 september - Nazomerexcursie langs de IJsseluiterwaarden

Onze regio wordt gekenmerkt door een ongekende variatie aan biotopen. Vanuit het Veluwemassief kom je, via gevarieerde overgangsgebieden, aan de westkant uit bij de Veluwerandmeren en aan de oostkant bij de polders en uiterwaarden van de IJssel. Laatstgenoemde gebieden zijn het doel voor deze excursie. We volgen daarbij het stroomgebied van de IJssel tussen Deventer en Kampen. Tijdens deze excursie zullen we zeker de vele ontwikkelingen te zien krijgen die er in dit stroomgebied zijn als gevolg van het project Ruimte voor de Rivier. De grote rivieren krijgen o.a. door de aanleg van nevengeulen meer ruimte in tijden van hoog water en bij laag water biedt het ruimte voor natuurontwikkeling. We kiezen daarom bewust begin september uit omdat veel vogels de uiterwaarden dan gebruiken als foerageergebied op hun doortrek naar het zuiden.

Zo is het een belangrijk tussenstation voor steltlopers, eenden en ganzen. Maar ook de Reuzenster en Visarend kunnen dan te zien zijn. Gebieden die we zullen bezoeken zijn o.a. het Reevediep bij Kampen, de Vreugderijkerwaard bij Zwolle, de tichelgaten bij Windesheim en de Duursche Waarden tussen Wijhe en Olst. Opgave is mogelijk bij Dik Bos (secretaris@vbwnoordveluwe.nl of 06-20502568).

Zaterdag 5 oktober - Birdwatch 2024, telpost Zomerdijk (Drontermeer)

Deze jaarlijkse activiteit behoeft bij velen geen introductie meer, want dit jaar doen we al weer voor de 22e achtereenvolgende keer mee aan deze internationale vogeltelling. Aan dit evenement van organisator Birdlife International doen jaarlijks in ruim 30 Europese landen vele tienduizenden vogelaars mee. Met de tellingen wil men het fenomeen vogeltrek onder de aandacht brengen en het belang benadrukken van de vele gebieden en trekroutes in Europa die daarbij een onmisbare schakel vormen. Deze aandacht maakt niet alleen een nog grotere groep mensen enthousiast voor vogels kijken en tellen, maar de resultaten worden ook gebruikt in de internationale lobby voor de bescherming van vogels. Ook dit jaar tellen we weer vanaf de telpost langs de Zomerdijk, aan de oever van het Drontermeer. Vorig najaar was er ook weer een mooie belangstelling om mee te tellen en telden we vanaf de dijk bijna 1600 vogels van 45 (overtrekkende) soorten. Daarnaast noteerden we ook nog 18 soorten die alleen ter plaatse verbleven. De Graspieper werd met 800 vogels de meest getelde soort. Ook leuk waren maar liefst 18 Koereigers, 4 Boomvalken, 2 Zearenden en een jagende Visarend.

Bij gunstige omstandigheden en een goede trek hopen we van 7.30 uur tot ca. 13.00 uur te tellen. Iedereen is welkom om mee te helpen tellen. Contactpersoon is Benno van den Hoek (bennovdhoek@hotmail.com of 06-12192978).



© Komt u ook vogels tellen tijdens de Birdwatch? (foto: VBW).



Zaterdag 26 oktober - Avondexcursie 'Nacht van de nacht'

Sinds 2005 organiseert de Gelderse Natuur- en Milieu-federatie de zogenaamde 'Nacht van de nacht'. Dit jaar dus voor de 20e keer en onze vereniging heeft besloten daar ook dit jaar weer aan mee te doen. In deze nacht gaat de zomertijd over in de wintertijd, waardoor de nacht een uur langer duurt. Doel van dit evenement is om jong en oud kennis te laten maken het belang van duisternis en draagvlak te creëren voor maatregelen om lichthinder en lichtvervuiling terug te dringen. Normaal gesproken zijn de meeste natuurgebieden na zonsondergang gesloten, maar met toestemming van Natuurmonumenten mogen we een late avondwandeling maken door het Leuvenumse Bos. Uiteraard gaat onze aandacht vooral uit naar uilen maar een nachtelijke wandeling over de Veluwe kan ook om andere redenen een unieke ervaring zijn. De beleving van echte duisternis en stilte begint, helaas ook in onze omgeving, een steeds zeldzamer verschijnsel te worden. Om een goede kans te maken op het horen van uilen en overtrekkende vogelsoorten is het wel van belang dat de weersomstandigheden gunstig zijn.

Deelnemers wordt gevraagd zich uiterlijk 24 oktober op te geven zodat iedereen tijdig ingelicht kan worden over het

doorgaan van de excursie en de exacte locatie en tijd. Houd er rekening mee dat deze activiteit via de landelijke site (www.nachtvandenacht.nl) ook toegankelijk is voor niet-leden, waardoor de excursie sneller volgeboekt kan zijn. Opgave is mogelijk bij Frans Deuring (fransdeuring@hotmail.com of 0341-424817).

Het maximum aantal deelnemers per excursie is op 16 vastgesteld (4 auto's). Graag ook aangeven of je evt. wil chauffeurs. De chauffeurs ontvangen € 0,23 per kilometer die door de meereizende deelnemers wordt betaald. Deelnemers krijgen na afloop van de excursie een mail met het verzoek het bedrag over te maken.

Ledenmutaties

Nieuw:

Wij heten als nieuw lid van harte welkom:

* Eva Mosterd – Harderwijk

Bedankt als lid:

* Wim Weenink – Apeldoorn

Expositie over vogeltrek in Boerderijmuseum Oldebroek

Op de deel van het Boerderijmuseum worden per half jaar nieuwe wisselexposities ingericht. Onderwerp van de nieuwe expositie is de vogeltrek. Ons lid Bennie van den Brink heeft hiervoor een boeiende expositie samengesteld.

"Een week geleden heeft Bennie van den Brink een expositie ingericht over vogeltrek en allerlei bijzonderheden die daarmee te maken hebben", licht Ben Kanis van het Boerderijmuseum toe. "Zo is er veel informatie over het ringen van vogels en de monitoring van de trek van vogels." Wie geïnteresseerd is in diverse vogelsoorten en hun manier van leven, komt ruimschoots aan z'n trekken bij deze expositie. "Er is ook een mooie film te zien over het ringen van de Ooievaars, die groot geworden zijn in het nest bij het Boerderijmuseum. Er is veel informatie, er zijn prachtige foto's te bezichtigen en ook zijn er interessante bijbehorende attributen te zien."

Bennie van den Brink was jarenlang hoofd van de basisschool in Noordeinde. Hij was werkzaam op de school tot 2007. Aansluitend werd hij projectleider van het 'Zambia Barn Swallow Project'. Bennie mag wel gerekend worden tot expert op het gebied van de trek en leefwijze van de Boerenzwaluw. Na veel ringwerk kwam hij tot de conclusie dat vooral in Afrika veel vragen omtrent deze vogels beantwoord konden worden. Eind jaren '80 ondernam hij al zogenaamde proefexpedities naar Botswana en Namibië. In samenwerking met Vogeltrekstation Nederland zette hij het Boerenzwaluwproject Nederland op. Na uitgebreid onderzoek in Europa en Afrika werd er een goed beeld verkregen over de overwintering, rui en herkomstgebieden van de in Afrika overwinterende zwaluwen. Bennie volgt bovendien broedvogels in nestkasten in onder meer Oldebroek en Doornspijk. Daarnaast ringt hij ook Ooievaars en uilen in deze regio.

In 2005 werd Bennie geëerd met de Herman Klompprijs voor zijn verdiensten op het gebied van bescherming van de Boerenzwaluwen en publicaties hierover. In 2013 kreeg hij een koninklijke onderscheiding voor al zijn werk op het gebied van vogelonderzoek. "Bennie heeft een bijzonder interessante tentoonstelling ingericht in het museum. Wie er alles van wil weten en zien, is hartelijk welkom op de deel van het museum", besluit Ben Kanis.

Boerderijmuseum 'De Bovenstreek' – Bovenstraatweg 10a, Oldebroek. Openingstijden, toegangsprijzen en dergelijke zijn te vinden op de website van het museum www.boerderijmuseum.nl (Bron: Huis aan Huis krant Elburg-Oldebroek, 12 juni 2024)



Nieuws van de Natuurbeschermingswerkgroep

Zoals gebruikelijk brengen we u in deze bijdrage weer op de hoogte van natuurbeschermingsontwikkelingen in onze omgeving uit de afgelopen periode.

Gastvrije Randmeren

De Coöperatie Gastvrije Randmeren is een 'participatie-project' begonnen met de titel Toekomstvisie Randmeren. Ze vragen de mensen om te stemmen op wat zij belangrijke toekomstscenario's vinden. Daarbij is ook ruimte om op de natuurwaarden te stemmen. Leden van de NBW namen deel aan informatiebijeenkomsten die aan de basis van verschillende toekomstscenario's liggen.

'Wanneer de vos de passie preekt, boer pas op je kippen'. De Natuurbeschermingswerkgroep vreest voor een vehikel om nog meer watersporten (foilen, SUP, kitesurfen et cetera), bezoekers en verblijfsrecreatie in het gebied te krijgen. Zo presenteerde de coöperatie vorig jaar nog een plan om de randmeren plaatselijk verder te verdiepen, zodat waterplanten de watersport niet meer zouden hinderen. Dit kan desastreus uitpakken voor de tienduizenden watervogels in de randmeren. Wij houden de campagne nadrukkelijk in de gaten.

Windmolenpark Horst & Telgt

De NBW heeft een zienswijze ingediend ten aanzien van het voorgenomen windpark Horst & Telgt. Kennelijk niet zonder effect, want Gedeputeerde Staten hebben nadien de plannen gewijzigd door niet 7 maar 5 molens toe te staan. De twee windmolens die door hun positie in het landschap de meeste vogelslachtoffers zouden maken (zoals de zeldzame Wespandief) zijn geschrapt.

De resterende vijf molens kunnen echter ook nog grote schade aan vogelpopulaties toebrengen. Op grond van het feit dat ons beroep tegen windpark Lorentz goeddeels ongegrond is verklaard, achten we, na overleg met Vogelbescherming Nederland, de kans klein ook die 5 resterende molens bij Horst en Telgt tegen te kunnen houden.

Uitspraak beroep Raad van State windturbines Harderwijk

De NBW ging in 2020 bij de Raad van State in beroep tegen het bestemmingsplan voor drie windturbines op het Harderwijker industrieterrein Lorentz. De zitting van de Raad van State heeft op 14 maart j.l. eindelijk plaatsgevonden. Op 3 april volgde de uitspraak.

De initiatiefnemers hebben van Gedeputeerde Staten een ontheffing gekregen voor het plaatsen en gebruiken van de molens, waardoor onder maar liefst 52 vogelsoorten slachtoffers te verwachten zijn. Initiatiefnemers gaven aan dat de sterfte onder die soorten niet groter zou zijn dan 1% van de jaarlijkse 'natuurlijke sterfte'. Dit wordt het Ornis-1%-criterium genoemd.

De Raad van State oordeelt onder meer dat de (door ons bestreden) toepassing van het zogenaamde 1% criterium voor het beoordelen van de effecten op vogelpopulaties toereikend is.

© Rustende Meerkoeten op het Wolderwijd nabij Harderwijk (foto: Benno van den Hoek).



Wij voerden daarnaast aan dat ten onrechte niet was beoordeeld op slachtoffers onder roofvogels. Hierin geeft de Raad van State ons gelijk, maar omdat dit in de ontheffing tussentijds 'gerepareerd' is, leidt dit uiteindelijk niet tot vernietigingen van de ontheffing.

Er was nog een andere partij die beroep had aangetekend: een bedrijf op Lorentz dat te dichtbij een beoogde molenlocatie stond. Ze gaven aan dat er gevaar voor ongelukken bestond en kregen daarin gelijk. Doordat er nog maar twee windmolens mogelijk zijn als gevolg van de uitspraak, is de haalbaarheid van het project mogelijk ernstig aangetast. Daardoor worden ook deze molens mogelijk niet gebouwd. Het geeft ééns te meer aan dat Nederland danig volgebouwd is, en dat 'niet alles overal kan', om Johan Remkes te citeren.

Handhaving kitesurfovertredingen

Kitesurfen is op de Veluwerandmeren alleen toegestaan bij Strand Horst en direct ten zuiden van Elburg. Sommige kitesurfers trekken zich daar niets van aan en gaan ook op

veel andere plekken langs de kust te water, zoals de strandjes langs Stadsweiden te Harderwijk, Polsmaten en Hoge Bijssel (tussen Nunspeet en Doornspijk). Met hun grote vliegers en de onvoorspelbare bewegingen verjagen ze talloze rustende en foeragerende watervogels, waarbij het verstorende effect vele malen groter is dan van windsurfers en boten. De werkgroep vraagt al jaren met wisselend succes om handhaving van het kitesurfverbod buiten de toegestane zones.

Meldingen van kitesurfers buiten toegestaan gebied zien we dan ook graag nog steeds tegemoet via e-mail: tjalling.ellen@caiway.nl. In dat kader besteedt de NBW ook nauwgezet aandacht aan de herhaalde pogingen van kitesurfers om kite-zones op met name het Wolderwijd uit te breiden.

De Natuurbeschermingswerkgroep

Excursie Zuidlaardermeer: vele vogels en meer!

Zaterdag 13 april

Ken je dat? Dat je eindelijk die soort ziet waar je al lang naar op zoek bent, maar deze al na twee seconden uit beeld verdwijnt? Dat had ik tijdens een vorige excursie, maar mijn (on)geduld werd dit keer uitgebreid beloond!

Maar eerst naar het begin van de ochtend, want wat begon deze mooi! We gingen al (ergggg) vroeg op pad, want Wolbert had besloten dat we al om half 8 in de omgeving van Groningen moesten zijn. En dus vertrokken we om half 7 vanaf de carpoolplek. Bedankt Wolbert.

We begonnen in het gebied Tussenwater in Drenthe, een gebied dat nog maar een paar jaar geleden is ontwikkeld en waar o.a. veel trekvogels langskomen. Naast wat standaardsoorten zagen we vanaf de parkeerplaats al de Zomertaling, en wat later bleek was dat niet de enige Zomertaling op onze route. Prachtig!

Het vroege opstaan werd al snel terugverdiend (serieus wel bedankt, Wolbert) toen er midden in het gebied meerdere Steltkluten over ons heen cirkelden en hun vluchtgeluid goed te horen was. Het leek wel een show, speciaal voor ons! We zagen nog vele andere mooie soorten in het Tussenwater, zoals de Lepelaar, Bruine kiekendief en de Geoorde fuut.

We probeerden een ronde door het gebied heen te lopen, maar kwamen er al snel achter dat we niet helemaal goed liepen. Maar daardoor zagen we nog wel drie Reeën door het hoge water in het gebied springen, met de ochtendzon op hun bol. Wat een mooi gezicht!



© Zomertaling, man (foto: Bennie van den Brink).

Eenmaal terug bij de auto werden we nog verrast door een balts van de Roodborsttapuit, die heel goed voor ons te zien was. Nu al een topdag en dit was nog maar de eerste locatie. We vertrekken dan ook al aardig tevreden naar de nieuwe locatie, de uitkijktoren Oostpolder in het Zuidlaardermeergebied.

Hier horen we duidelijk de Snor snorren en zien we de Blauwborst schitteren. Ook horen we de Zwartkopmeeuw, een mauwend geluid wat ik nog niet kende en zien we hem





© Geelgors: tijdens elke excursie een welkome soort, die de hoe dan ook dag kleur geeft (foto: Rini Lamboo).

vliegen over het gebied. Iets verderop in het gebied, aan de andere kant, zwemt een ontsnapte Marmereend. En hoewel we die niet mee mogen tellen als officiële waarneming, is het toch een mooie verschijning en zijn we enthousiast om hem te zien. Ook hier zien we weer meerdere Zomertalingen! En een Zwarte stern wordt nog scherp opgemerkt!

We vertrekken naar de derde locatie, de Onnerpolder, dat zich ook in het Zuidlaardermeergebied bevindt. Maar eerst tijd voor een toiletstop, en waar kan je dat nou beter doen dan bij de ijsboer. We genieten hier allemaal van een lekker ijsje. Precies wat ik nodig had.

De Onnerpolder is een mooie locatie, maar omdat we hier veel soorten zien die we al hebben waargenomen deze dag (we raken een beetje verwend), besluiten we alvast richting huis te gaan en nog een ander habitat op te zoeken van de vogels: het Dwingelderveld.

In het Dwingelderveld werd echter de show gestolen door een ander diersoort... Maar eerst nog terug naar waar ik het artikel mee begon: de lifer die na 2 seconden uit beeld verdween tijdens de vorige excursie, was in het Dwingelderveld langere tijd goed te horen en te zien: de Geelgors! We bleven er een poosje naar kijken en luisteren, wat een plaatje! Op de terugweg kwamen we de boswachter tegen: “of we de adders wel hadden gezien?”

We waren inmiddels aardig verzadigd van de vele mooie vogelwaarnemingen, dat we hier wel enthousiast van werden, dus waren onze ogen op de terugweg gespitst op de bermpjes langs het voetpad. We tuurden, maar zagen niks. Opeens vloog er een rover over en keken we allemaal weer omhoog: een Boomvalk! Dat vind ik altijd een prachtige soort om te zien. Langzamerhand verdween hij weer uit beeld en gingen onze ogen weer naar de grond.

Ja hoor, we zagen er één!: een donkere kleine adder. Ik kreeg er in eerste instantie toch wel even de kriebels van, het zal het biologische instinct wel zijn, maar zodra

mijn lijf snapte dat er niet een daadwerkelijke dreiging was - de adder lag lekker te slapen in de zon - kon ik er ontspannen naar kijken. Wat bijzonder! Een deel van de groep liep inmiddels verder, terug naar de auto. Maar een paar bleven nog achter om foto's te maken.

Hé verrek, daar ligt er nog één! Ook weer een mooi exemplaar, wat lichter en dikker dan de eerste die we zagen. Opeens zagen we iets in de bosjes kruipen, het was nóg een adder die op weg was naar het andere exemplaar. Toen we bijna van deze bijzondere situatie waren gekomen, kwam er nog een derde, en daarna zelfs een vierde adder aangekropen! Er lagen nu vier adders om elkaar heen te kruipen! Snel belde ik Dik om de rest van de groep te informeren, dit wilden ze vast ook zien. We hebben er vervolgens allemaal nog een tijd naar staan kijken en sluiten deze dag met een grote glimlach af.

Leonie Lubbersen

Waargenomen vogelsoorten (78):

Zwarte kraai, Scholekster, Brandgans, Roek, Veldleeuwerik, Grutto, Grauwe gans, Tureluur, Vink, Fazant, Spreeuw, Kievit, Zomertaling, Slobeend, Wilde eend, Kuifeend, Putter, Blauwe reiger, Graspieper, Grote zilverreiger, Aalscholver, Nijlgans, Meerkoet, Steltkluut, Lepelaar, Wintertaling, Torenvalk, Knobbelswaan, Kokmeeuw, Tafeleend, Fuut, Bruine kiekendief, Rietgors, Zwarte zwaan, Visdief, Boerenwaluw, Houtduif, Gele kwikstaart, Tjiftjaf, Grote bonte specht, Winterkoning, Zwartkop, Pijlstaart, Havik, Grote canadese gans, Geoorde fuut, Buizerd, Kluut, Roodborsttapuit, Kleine mantelmeeuw, Koolmees, Huismus, Witte kwikstaart, Zeearend, Fitis, Merel, Kneu, Rietzanger, Sprinkhaanzanger, Blauwborst, Zwartkopmeeuw, Snor, Marmereend, Roodborst, Zilvermeeuw, Waterhoen, Kolgans, Zwarte stern, Holenduif, Boomkruiper, Groenling, Bergeend, Smient, Wulp, Watersnip, Dodaars, Geelgors en Boomvalk.



Excursie naar het eiland Tiengemeten

© Bas Schreuder

Zaterdag 4 mei

Een dagtocht naar natuureiland Tiengemeten in het Haringvliet, waarbij we het treffen met droog weer en weinig wind. We gaan rond half acht met 10 personen verdeeld over 3 auto's op pad vanaf de carpoolplaats bij het Transferium in Harderwijk. Ondergetekende stapt met Erna in bij Henri, die deze prachtige excursie heeft georganiseerd.

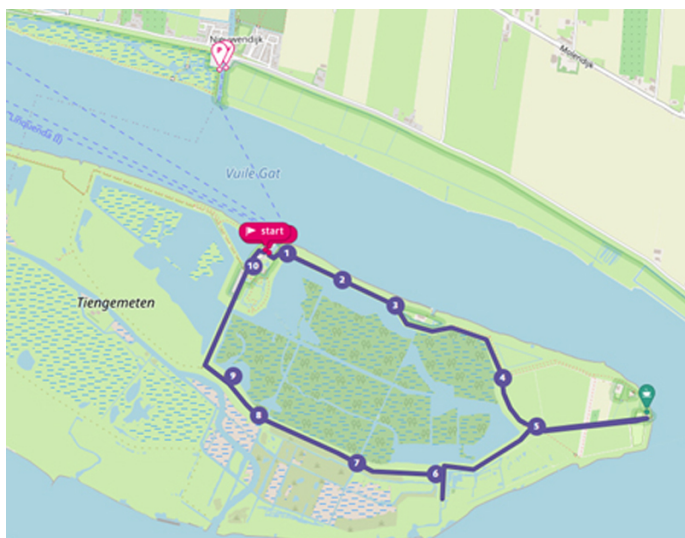
Na een voorspoedige reis rijden we langs Zuid-Beijerland en Nieuwendijk naar onze bestemming, het haventje van Tiendgorzen, de plaats waar we over moeten varen met de pont. We zijn ruim op tijd voor de pont van 10 uur, conform onze planning. Hoewel het nu mooi weer is, weten we vanuit de berichtgeving al dat het erg nat is op het eiland door de vele regen van de afgelopen maanden. Enkele deelnemers twijfelen over het schoeisel voor de wandeling op het eiland, met wandelschoenen of toch met laarzen. Een medewerker van Natuurmonumenten (de beheerder van Tiengemeten) adviseert toch maar laarzengebruik. Op de pont worden we vriendelijk ontvangen door Natuurmonumenten met een kort praatje over het eiland en tien minuten later komen we aan op het eiland waar we onze wandeling kunnen starten.

We kiezen voor het oostelijke deel van het eiland (de Wintertalingroute, met uitzondering van de Oude Polder. Zie kaartje). We lopen eerst een verharde weg onder de dijk

langs, maar gaan we al vrij snel de dijk op waar we genieten van zowel de vogels als van de fraaie uitzichten over het eiland en de omgeving. We zien al een aantal mooie soorten: Oeverloper, Putter, Grasmus en ook de Rietzanger, die ook heel mooi te horen is. Bij de kruising met de Oude Polder (punt 5 op het kaartje) maken we een wat langere fotostop, eten een broodje en vervolgen we de route, niet door de Oude Polder maar langs de andere kant van de moerassen en slikken.

Het eerste deel van de route was nog niet erg nat, maar het tweede deel wel en dan blijkt ook dat de laarzen goed van pas komen. Niettemin is deze route zeker de moeite waard, en horen en zien we weer leuke soorten zoals Baardman, Snor, Kneu, Lepelaar, Groenpootruiter, Koekoek, Bruine kiekendief, Ringmus en we horen de Roerdomp en zien een Meerval. De omgeving bestaat grotendeels uit afwisselend grasland, moerassen en rietkragen. Daarnaast hebben we ook de Tuinfluiter heel mooi van dichtbij kunnen zien. We lopen in een rustig tempo en nemen overal goed de tijd voor. De meeste deelnemers maken ook geregeld foto's en de combinatie van de vele mooie soorten die we zien, de fraaie uitzichten en ook het aangename weer met weinig wind zorgt voor een heel geslaagde dag. Bijna aan het einde van de route lopen we door een soort watergang waar op een tegelpad behoorlijk wat water staat, maar dat met laarzen aan prima begaanbaar is.

Aan het eind van de route komen we aan bij de Vliedberg, waar we een prachtig uitzicht hebben over het hele eiland en de bijbehorende omgeving. Daar is ook nog heel fraai een Middelste zaagbek te zien. We nemen goed de tijd om van het uitzicht te genieten, maar in de verte ontstaan buienwolken die een weersverandering aankondigen. Na dit uitzichtpunt zijn we bijna aan het einde van de



wandeling en komen we rond 3 uur aan bij het bezoekerscentrum. De meesten van ons kopen daar drinken met wat lekkers, enkelen maken nog een kleine wandeling en zien en horen een Braamsluiper. Een opkomende onweersbui noodzaakt hen echter na een half uurtje weer terug te gaan naar het bezoekerscentrum en dan begint het ook al snel hard te regenen met af en toe ook onweer.

Eén van de deelnemers die zijn verrekijker vergat mee te nemen, heeft veel te danken aan een medewerker van Natuurmonumenten, die hem zijn kijker komt brengen. We gaan alvast onder het afdak staan bij de afvaartplaats van de pont, trekken onze regenkleding aan en verzamelen ons voor de pont van tien over vier. Er vaart namelijk één keer per uur een pont van en naar het eiland. De pont vaart wel ondanks het onweer, dat gelukkig meevalt, en ook tijdens de overtocht regent het niet al te hard.

We zijn net na zessen terug in Harderwijk en kunnen terugzien op een prachtige en erg geslaagde dag. Deze bestemming is zeker voor herhaling vatbaar. Dik heeft deze dag de lijst met waarnemingen bijgehouden die aan het eind van de dag aangegroeid is tot 63 soorten.

André de Weerd

Waargenomen vogelsoorten (63):

Meerkoet, Boerenwaluw, Grauwe gans, Kauw, Cetti's zanger, Wilde eend, Huismus, Merel, Fitis, Bergeend, Rietzanger, Kokmeeuw, Witte kwikstaart, Houtduif, Winterkoning, Zwarte kraai, Koolmees, Fuut, Ekster, Zilvermeeuw, Tjiftjaf, Zwartkop, Grasmus, Buizerd,



© Rietzanger, omgeven door muggen (foto: Henri Heussen).

Brandgans, Knobbelzwaan, Aalscholver, Tafeleend, Kuifeend, Visdief, Scholekster, Braamsluiper, Oeverloper, Grote zilverreiger, Kleine mantelmeeuw, Tuinfluiter, Ringmus, Rietgors, Gierzwaluw, Putter, Holenduif, Bruine kiekendief, Roerdomp, Krakeend, Blauwe reiger, Kievit, Torenvalk, Veldleeuwerik, Snor, Baardman, Kneu, Koekoek, Groenpootruiter, Lepelaar, Grote bonte specht, Middelste zaagbek, Slobeend, Tureluur, Graspieper, Zwarte stern, Waterhoen, Groenling en Pimpelmees.

© Op excursie met de VBW: 100% pleziergarantie (foto: Dik Bos).



Excursie van de groene verenigingen van de Noord-Veluwe door de Stille Kern

Woensdag 29 mei

Na een kletsnatte dag werd het tegen 16.00 uur droog, even de mail checken, en ja hoor, de excursie gaat door. Laarzen waren nodig had ik gelezen en ja, het was echt nodig. Voor mij was het de eerste keer dat ik in dit gebied ging vogelen.

Tegen 19.00 uur waren bijna alle deelnemers gearriveerd en werden we verwelkomd door Dik Bos. Hier op de parkeerplaats hoorden we gelijk al de zang van de Wielewaal. Dik gaf het woord aan Rik Hendrikse, vrijwilliger van het Flevo-landschap.

Rik vertelde over de polder Zuid-Flevoland en Zeewolde, maar ook over het ontstaan van de Stille Kern. En dat Zeewolde haar 40 jarig bestaan viert deze maand.

We werden als groep van 35 personen opgedeeld in 3 kleinere groepen. De eerste groep ging onder leiding van Dik Bos een wandeling maken rechtsom het meer. De tweede groep, waar ik bij hoorde, ging met Dick Dooyewaard mee om de linkerkant van het meer te bewandelen. De derde groep liep mee met Rik Hendrikse een andere route richting de uitkijktoren.

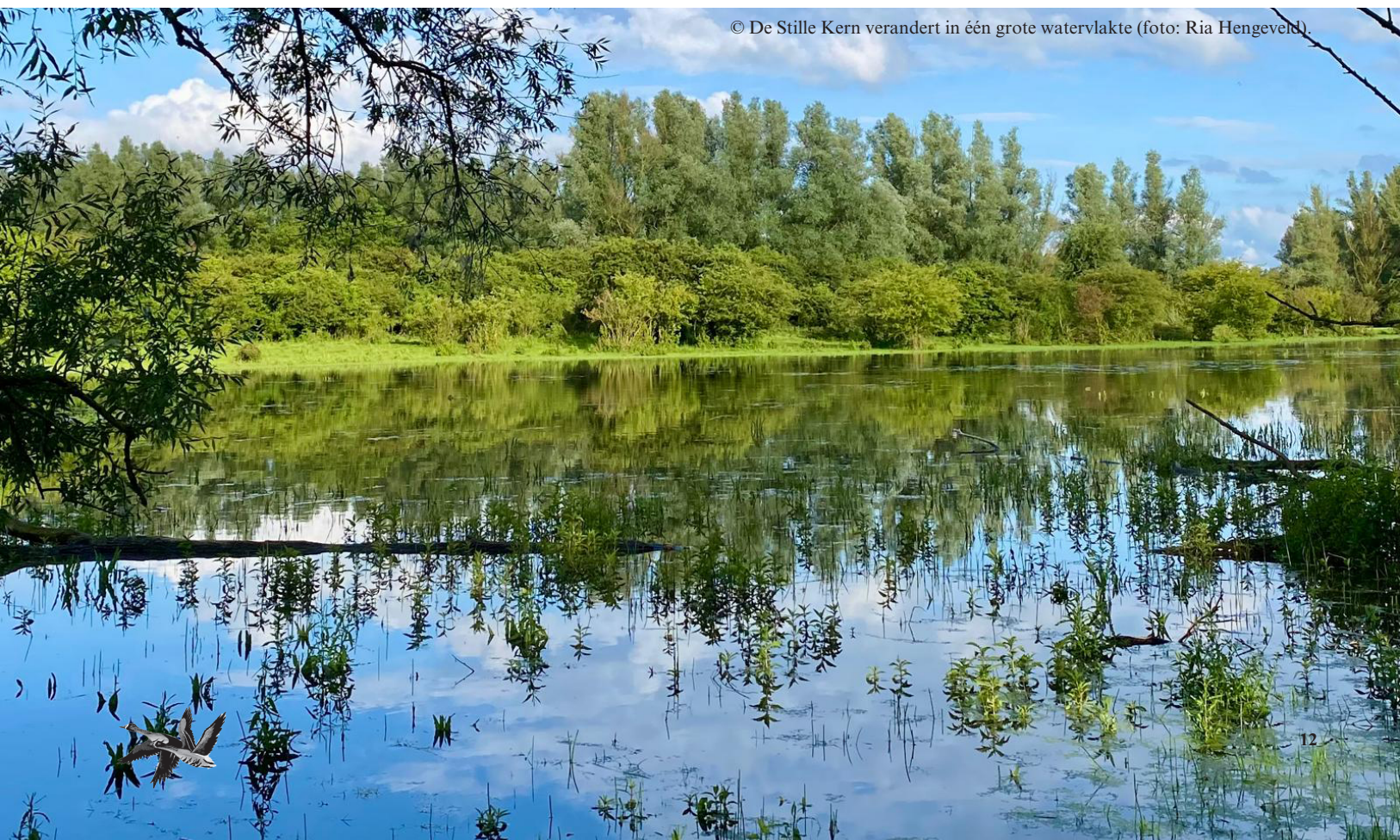
Al heel gauw hoorden we (de tweede groep dus) Zanglijster en ook Zwartkop. Ook sprongen er veel kleine kikkers op het pad en natuurlijk de vele (naakt)slakken, die dit voorjaar ruimschoots aanwezig zijn. De Koekoek liet zich ook zien, tijdens het luisteren naar de gevarieerde zang van een Zanglijster.

Tussen de runderen door liepen we naar het achterste gedeelte van de plas, waar we getrakteerd werden op een honderdtal konikpaarden. Deze werden opgeschrikt door een vos en de groep van Dik Bos die we hier tegenkwamen. Zij hadden onderweg een auto moeten losduwen uit de modder van een groepje mensen die Buizerds aan het ringen waren.

Verder om het meer werd het steeds natter en natter en liepen we tot aan de scheenbenen in het water. Op het pad stond zoveel water dat er zelfs karpers zwommen. En natuurlijk waren de Zanglijsters ook hier weer volop aanwezig. Onze groep kwam als laatste terug bij het hoge uitzichtpunt bij de plas. De meeste deelnemers waren al naar huis, maar wij hebben met de anderen die er nog waren de excursie besproken tijdens de zang van nog meer Zanglijsters.

De nachtvlinderexcursie die Dick Dooyewaard wilde doen, is niet doorgegaan deze avond omdat het te nat en te koud was.

© De Stille Kern verandert in één grote watervlakte (foto: Ria Hengeveld).



Hartelijk dank aan Dik, Dick en Rik voor deze geslaagde excursie. De lijst met vogelsoorten (zie onder) is door Dik Bos bijgehouden.

P.s.: toen ik in het schemerdonker de auto instapte zong er zelfs nog een Zanglijster, of had ik deze soort al eerder vermeld in het verslag...?

Kees van Boven

Waargenomen vogelsoorten (44):

Appelvink, Buizerd, Tafeleend, Putter, Spreeuw, Boomkruiper, Rietgors, Kleine karekiet, Pimpelmees, Kokmeeuw, Wilde eend, Kneu, Koekoek, Dodaars, Knobbelzwaan, Witte kwikstaart, Grasmus, Blauwe reiger, Meerkoet, Kuifeend, Krakeend, Lepelaar, Grote zilverreiger, Houtduif, Koolmees, Grote bonte specht, Nachtegaal, Cetti's zanger, Winterkoning, Merel, Roodborst, Tuinfluiter, Zanglijster, Wielewaal, Tjiftjaf, Zwartkop, Bosrietzanger, Grauwe vliegenvanger, Gierzwaluw, Fitis, Zeearend, Staartmees, Grauwe gans en Groenling.



© Deelnemers steken weer een laarzenpad over... (foto: Ria Hengeveld).

Impressie avondwandeling door de Stille Kern

De belangstelling was groot voor deze excursie bedoeld voor leden van de VBW, KNNV en IVN. Op de parkeerplaats aan de Flediteweg bij de uitkijktoren hield Dik Bos een inleidend praatje en verzocht de deelnemers zich aan te sluiten bij de drie gidsen waarbij de groepen een verschillende route lopen. Ik sluit me aan bij de groep van Rik, vrijwilliger bij Staatsbosbeheer en kenner van het gebied, maar geen vogelaar zoals hij zelf aangeeft. De doelsoorten voor deze avond zijn Wielewaal en Zomertortel. Meteen na de start van de wandeling laten we de Tuurtoren links liggen en kiest Rik een modderig pad dat het karakter heeft van een vaste route van de kudde Schotse hooglanders die het natuurgebied bevolkt.

Het heeft deze dag veel geregend, maar nu is het tijdens de wandeling droog en zelfs aangenaam van temperatuur. Na de natte dag zijn de vogels zangactief en overal klinkt de zang van Roodborst, Winterkoning en Tjiftjaf. Dit voorjaar zijn er opvallend veel Zwartkoppen in ons land en ook hier klinkt overal de melodieuze zang van deze soort. Op enkele plekken wordt de doorgang bemoeilijkt door omgewaaide bomen en wordt het klauteren tussen takken door. Na een kilometer komt het pad weer uit op de Flediteweg waar we worden getraceerd op een horde van tientallen oldtimer brommers die gezamenlijk een oorverdovend lawaai produceren.

Kort voor de Nijkerkerweg slaan we het fietspad linksaf opnieuw het gebied in. Een deel van de Hooglanderkudde graast hier, aangevoerd door een imposante zwarte stier. Aan de rand van het ijle loofbos doen twee Bosrietzangers hun best elkaar qua imitaties te overtreffen. Een mooi moment voor de minder geroutineerde vogelaars van de groep om de gevarieerde zang goed in zich op te nemen. Evenals het kenmerkende geschetter van de aanwezige Cetti's zanger iets verder op de route.

Bij een plas bezoeken we kort de vogelhut. Zoals zo vaak bij kijkschermen zijn de kijkgaten erg klein en zitten ze op onlogische hoogtes. Óf je moet minstens 1.90 m zijn óf je kleine kinderen moeten graag vogels willen kijken. In ieder geval zit er behalve een mannetje Kuifeend niets dan zo'n honderd Grauwe ganzen.

Kort daarna bereiken we de centrale grote plas. Ter plaatse blijkt de aanbeveling in de convo om de wandeling met laarzen te lopen niet overdreven. Over een afstand van honderden meters staat het pad onder water tot kuithoogte. Het naastliggende bos heeft het karakter van een mangrove. Op de plas een Dodaars met twee jongen, in de verte een vissende Lepelaar en het witte vlekje in het groen blijkt een Grote zilverreiger op een boomtak. Vanaf de heuvel hebben we een prachtig uitzicht op het waterlandschap met scherp getekende bloemkoolwolken boven het frissgroene bos. Een Groenling laat z'n monotone neuzige knerp horen.



Ik realiseer me dat ik dit kenmerkende geluid van deze soort de laatste jaren minder heb gehoord. Wel heel prominent aanwezig op deze fraaie avond zijn de Zanglijsters die met hun gevarieerde zang na een regendag helemaal los gaan. Een poosje later zijn we met onze groep weer terug op de beginplek. Met de nodige vertraging arriveren ook de twee andere groepen, waarvan een aantal deelnemers als pechhulp heeft gefungeerd door handmatig een auto van roefvogelrings los te trekken. Tja, het was erg nat en dat op een kleibodem...

Van de twee doelsoorten hadden we voor aanvang van de wandeling de Wielewaal kortstondig gehoord. De rest van de avond liet ie zich niet meer horen. De Zomertortel konden we helaas niet noteren.

De Stille Kern is als excursiedoel echt de moeite waard, ik denk ook als vroege vogeltrip.

Roel Pannekoek



© Tijdens de excursie komen de deelnemers niet alleen maar vogels tegen. Ook deze Konikpaarden kruisen hun pad (foto: Jaap Broertjes).

Duurzaamheid en vogelexcursies en -reizen

In het bestuur stellen we een jaarprogramma op van excursies. Als we daar zo mee bezig zijn komt de vraag op hoe we het reizen om op de bestemming te komen kunnen verantwoorden ten opzichte van de noodzaak om milieuvuiling tegen te gaan. Kun je dan nog wel verre excursies maken?

We hebben de afgelopen jaren excursies dichterbij gehad rond de randmeren, de IJssel, waar veel belangstelling voor was. Dat zijn kleine afstanden. We hebben ook gebieden in de buurt waar veel te beleven is op vogelgebied: de bossen en de hei van de Veluwe, de polders van Arkemheen, het Reevediep, de Nieuwe wadden in het Markermeer. Je kunt daar bijzondere vogelsoorten zien. Sommige gebieden zijn per fiets te bereiken. We zouden vaker interessante excursies kunnen organiseren op betrekkelijk korte afstand. Ik vermoed dat er binnen de vogelwacht heel verschillend tegen dit onderwerp wordt aangekeken. In de Anser zijn er ook al enkele voorzetten gegeven om hier over na te denken. We hebben nu een gemengd programma met verdere (meestal) en meer nabije (soms) bestemmingen. Beide typen excursies trekken veel deelnemers.

Ik vind het ook zelf een dilemma, want ik geniet ook steeds weer van het Lauwersmeer en de Pier bij IJmuiden, de Kil bij Hurwenen. Bovendien heb ik bijzondere herinneringen aan de vogelreizen naar Bulgarije en Griekenland (vliegtuig) en laatst naar noordoost Duitsland (auto). Dus ik zou ook die ervaringen missen als ik de milieuarargumenten zwaarder laat wegen.

Vragen om over na te denken:

- * wij zijn een vereniging voor natuur(vogel-) bescherming. Hoe zouden we dat kunnen betrekken in ons reisgedrag?*
- * zouden we excursies kunnen beperken tot bijvoorbeeld maximaal tweemaal per jaar een grote afstand (> 100 km)?*
- * zou het bestuur hier beleid voor moeten formuleren of is dit onze eigen persoonlijke verantwoordelijkheid?*

Als bestuur zijn we benieuwd naar jullie mening over dit onderwerp en ik hoop dat we hierdoor ons als vereniging meer bewust worden van onze keuzes. We kunnen bij onszelf beginnen als natuurliefhebber. We kunnen ook voortrekkers zijn.

Ik hoop dat jullie willen reageren op deze voorzet. Reacties zijn welkom via: secretaris@vbwnoordveluwe.nl

Namens het bestuur, Louw den Besten



Trekvogels door de Italiaanse Alpen

Jaarlijks trekken in het najaar miljoenen vogels van noord naar zuid. Daarbij kunnen ze verschillende routes nemen, afhankelijk van soort, trekstrategie en omstandigheden. Zo kunnen vogels westelijk afzakken via Spanje en Gibraltar, oostelijk via de Bosporus of de middenweg nemen via de laars van Italië. Bij laatstgenoemde route staat de vogels dan een fors obstakel te wachten: het Alpengebied. Toch volgen vele duizenden vogels deze moeilijke en risicovolle route. Afgelopen najaar besloot ik een weekje in dit gebied door te brengen, in het noorden van Italië, om dit met eigen ogen te ervaren.

Het is niet de eerste keer dat ik in Italië ben om de vogeltrek te beleven. De eerste keer deed ik dat in het voorjaar van 2000, samen met Bennie van den Brink. Hij had door zijn onderzoek aan Boerenzwaluwen nogal wat internationale contacten, waaronder een Italiaanse onderzoeker die de leiding had over een ringonderzoek op het kleine eilandje Ventotene, ter hoogte van Napels. Samen met Bennie bezocht ik dat ringstation zo'n 10 dagen en waren we onder de indruk van de enorme stuwings aan vogeltrek in het voorjaar. Dagelijks trokken er vele honderden vogels over het eiland, waarbij een deel het eiland ook gebruikte als 'stepping stone', vanaf de noordrand van Afrika naar het Europese vaste land. De rijke bloemenvegetatie voorzorg de vogels daar van weer nieuwe brandstof in de vorm van nectar of insecten. Tussen 's morgens zes en 's avonds acht stonden bijna 300 meter mistnet gereed om de vogels te vangen, ringen en onderzoeken. De vangsten bestonden uit een rijke collectie Europese zangvogels, zoals Grasmus, Tuinfluiter, Fluitslager en Bonte vliegenvanger. Maar ook veel schaarsere soorten als Baardgrasmus, Wielewaal, Hop, Bijeneter, Roodkopklauwier, Zomertortel en Withalsvliegenvanger. Wat een heerlijkheid om daar te zijn!

In Anser nr. 2 van juni 2001 schreef ik over onze ervaringen van dat eerste bezoek. Dit verslag is ook op onze website terug te vinden, onder het kopje reisverslagen. Naast de mooie vogelervaringen leerde ik op het eiland ook een aantal Italiaanse vogelaars en ringers kennen. Met enkele onderhield ik nadien nog lange tijd contact en leidde dit ook tot nieuwe bezoeken aan het eiland in 2001, 2004 en 2007. Onder hen was ringers en kunstenaar Roberto. Met hem heb ik tot op de dag van vandaag contact gehouden. Daarbij werd vaak mijn toezegging in herinnering gebracht om een keer in hun regio, het zuiden van de Italiaanse Alpen, te komen vogelen. Na een erg leuk weerzien met hem en zijn vrouw Cristina, op Texel en Ameland in 2021 en 2022, vond ik het een keer tijd om die oude belofte eens in te lossen.

Het is voor mij dus al weer geruime tijd geleden dat ik in Italië ben geweest, als ik op 12 oktober op het vliegveld van Milaan-Bergamo voet aan de grond zet. In de aankomsthal wordt ik opgewacht door Roberto en het weerzien is hartelijk. Eenmaal in de auto is het weer even wennen aan onze lichte taalbarrière, maar met een mengeling van Italiaans en Engels praten we elkaar honderduit bij en is het even vertrouwd en gezellig als voorheen. De taal van vogelaars is bovendien universeel. Eenmaal van de hoofdwegen kronkelen we door het berglandschap, op weg naar hun woonplaats Cimmo: een typisch Italiaanse bergdorpje, met een klein kerkje en her en der verspreide huizen. Het wijds uitzicht blijft nog even beperkt tot heel veel lichtjes in het dal, maar ik ruik de frisse berglucht. Na een warm welkom van de vrouw des huizes wordt ik naar typisch Italiaans gebruik direct aan de keukentafel gezet voor een overheerlijke maaltijd en een goed glas wijn. Hier bespreken we de plannen voor de komende dagen.

Het was de bedoeling om eerst drie dagen te gaan vogels ringen op Roberto's vaste najaarsstek, ver de bergen in. Om vervolgens de hoge Stelvio pas op te gaan voor een aantal kenmerkende alpensoorten. Maar na de eerste dagen met goed weer lijkt het op die vierde dag totaal anders te worden en kunnen we naast beperkt zicht mogelijk ook de eerste sneeuw van dit winterseizoen verwachten. We besluiten daarom het programma om te gooien en de volgende dag eerst naar de Stelvio te gaan. Hier hoop ik naast Alpenseeuwhoen dan eindelijk eens die langverwachte, écht wilde Lammergier te gaan zien. Roberto en ik hebben er al dikwijls over gehad, maar hij is mij steeds maar niet gegeven. Telkens ben ik maar niet op het goede moment op die ene plek geweest. Van een geannuleerde trip naar Georgië, tot ver in Kenia is hij mij niet gegund, als ik na een lang verblijf bij een mooie lodge net die ene dag even elders ben gaan vogelen en er ineens drie vogels boven de lodge hangen...



Onze programmaswitch lijkt een goede zet, als we de volgende morgen nog in donker in de auto stappen. Het is helder en er is nauwelijks wind. Het is echter nog wel bijna twee uur rijden tot we aan de kronkelige klim van de Stelvio beginnen. Deze klim is berucht bij wielrenners en zelf ken ik ook de beelden van de Giro d'Italia waar de renners regelmatig met beestenweer en harde wind en sneeuw tegen deze puist aan ploeteren. Onderweg noteer ik de eerste Rotszwaluwen. Halverwege de route stoppen we even en ervaar ik de wijsheid en stilte. Die wordt subtiel onderbroken door het zangerige roepen van de eerste Alpenkauwtjes, die tegen de helder blauwe lucht speels dartelen. De bergkammen afturend zie ik een grote rover vliegen. Het blijkt een Steenarend te zijn. Niet ver uit de buurt daarvan zien we een nóg groter silhouet hoog in de lucht. Het blijkt de zo gehoopte Lammergier te zijn. Eindelijk! Nu al! Misschien niet die fraaie flyby waar je op hoopt, maar het doel van deze dag is in elk geval al gehaald!

Eenmaal de parkeerplaats van de Stelviotop bereikt merk ik pas echt de ijle lucht en dat je daar het wandeltempo op aan moet passen. Ook voor Roberto is het de eerste keer dat hij dit punt bereikt. Net voorbij het toeristische punt (met een restaurant en vele souvenirsshops) zoeken we een rustig plekje op om ons te settelen. Hier is het eerst genieten van het adembenemende uitzicht, voor we gaan speuren naar de weinige maar leuke vogelsoorten die je hier kunt verwachten. Een aantal Alpenkauwen scharrelt een eindje verder rond, maar komen steeds nieuwsgieriger dichterbij. Ondertussen merk ik steeds meer zangvogels op die we over horen komen: Vink, Keep, Sijs, Graspieper en zelfs Boerenzwaluw. Wát een prestatie leveren deze beestjes om deze hoge alpentoppen over te steken. Ook mezen horen we voortdurend over komen en regelmatig zie ik een Pimpelmees of Zwarte mees dichtbij op een rotsblok landen om even uit te puffen. Ook op die kleine, tere longen zal de ijle lucht invloed hebben, lijkt mij. Zo zitten we een aantal uur op dit prachtige punt te genieten, in de nabijheid van nog enkele vogelaars iets verderop. Zij wijzen ons op een drietal Alpensneeuwhoenders, die zich ogenschijnlijk ongezien tegen een rotswand ophouden.



© Alpenkauw: speels en uitermate nieuwsgierig.



© De Lammergier, de keizer van de Alpen, laat zich in volle glorie zien.

Het sneeuw witte winterkleed is al bijna volledig en klaar voor de mogelijke sneeuwval van volgende week. In de scope zijn de vogels mooi te zien. Plotseling klikt van één van de vogelaars een schreeuw van opwindende 'Gipeto!!' en zien we een joekel van een Lammergier recht op ons afvliegen. De subadulte vogel glijdt tegen de helder blauwe lucht op zo'n 20 meter over ons heen. Wat een beleving en wát een vogel!! Dit is waar we zo op gehoopt hadden vandaag!

Aangezien het daarna nauwelijks mooier kan worden besluiten we een koud biertje op het terras van het restaurant te drinken en te proosten op deze prachtige waarneming. Vervolgens zetten we de terugweg in. Onderweg zien we langs een snelstromende rivier nog een Waterspreeuw en noteren we o.a. Waterpieper, Bonte kraai en Raaf. Bijna thuis horen we vanuit de auto een roepje dat we niet direct thuis kunnen brengen. Eenmaal uit de auto blijken het twee Cirlgorzen te zijn, die druk in een vraag en antwoord gesprek zitten. Het is het einde van een fantastische dag in de bergen.

De volgende morgen vertrekken we al voor zessen met een volle reistas en slaapzak weer hogerop de bergen in. Deze keer is het doel de vaste ringplek van Roberto: la stazione da Berga. Ofwel: het vogelringstation Berga. De reis voert ons eerst over verharde bergwegen, maar eenmaal wat hogerop gaat de weg over in een smalle kronkelige grindweg. Dit zijn van die weggetjes waar je liever zelf niet rijdt, langs diepe afgronden, laat staan dat je er een tegenligger tegenkomt. De vergezichten zijn echter prachtig, tegen de achtergrond van een opkomende zon die de lucht oranje-roze kleurt. Als Roberto de auto dicht tegen de bergrand parkeert, zie ik de eerste netbanen van het ringstation al staan. Een snelle blik toont enkele tientallen vogels, met name Roodborsten, Zwarte mezen, Vinken, Kepen en Goudhaantjes. In de nacht of hele vroeg ochtend in allerijl op weg gegaan in de hoop de hoge Italiaanse bergpassen te overleven richting het zuiden. Roberto had mij al voorbereid dat het verblijf in Berga primitief zou zijn en dat er nagenoeg geen voorzieningen zijn. Ter plekke aangekomen heeft hij niet overdreven:



het slaapverblijf is een donkere betonnen bunker van zo'n 5 bij 5 meter. Naar verluidt werd dit tot enkele decennia geleden gebruikt door jagers en stropers, maar is het nu al jaren het verblijf van de ringgroep. Binnen staat er een enkel bed, twee stapelbedden en een eettafel. Voor een schouw staat een ouderwetse houtkachel waar ook op gekookt kan worden. Een watertank voorziet een klein keukenblokje buiten van schoon drink- en afwaswater. Het verblijf heeft geen elektriciteit, maar wel een zonnepaneeltje op dak zodat er bij voldoende licht wat stroom opgewekt wordt voor één lampje en een aansluiting om je telefoon op te laden. Voor een toiletbezoek kun je je afzonderen in een van planken getimmerd hokje van nog geen 1 m2, met alleen een gat in de bodem. De steile berghelling doet de rest...

We droppen onze spullen en lopen naar de ringplek, waar al sinds de vroege schemering druk gewerkt wordt. De ontmoeting met de aanwezige ringers is hartelijk en we zien hoe de onderzoekers o.a. enkele Appelvinken en vele Kepen en Vinken van een ring voorzien, meten en wegen en weer de vrijheid geven. Voor ons beide is het ringwerk gangbaar werk, maar de snelheid en discipline waarmee het verloopt is bewonderenswaardig. Die snelheid is ook nodig om de vogels snel en adequaat te kunnen verwerken. Immers, er zijn al weer helpers richting de netten om nieuwe vogels te verzamelen. De ringers hebben het druk, want het is een heldere nacht geweest met goede vertrekomstandigheden voor de vogels. In de lucht is het getik van Roodborsten, het knerpende geluid van Kepen en het geluid van mezen te horen. Wat een doortrek!

Ook het ringhuisje is primitief, maar efficiënt: een bouwwerk van palen en balken, afgedekt met zeildoek om beschermd te zijn tegen regen en wind.



© Een man Appelvink, met zijn voor ringers meest gevreesde wapen.

De omstandigheden kunnen hier snel veranderen, waarbij een dag helder en windstil kan beginnen maar er ineens mist, harde wind of regen kan langstrekken. Afwisselend zijn we tijdens deze eerste dag bij de ringplaats of lopen we langs de netten om de vogels uit te halen. Die netten staan strategisch opgesteld op de grillige bergkam en tussen de struiken. De aanwezige soorten zijn mij grotendeels bekend, maar voor het eerst tref ik zelf ook Appelvink en Kruisbek in de netten aan. Van de Kruisbek heb ik weinig te vrezen, maar de Appelvink vergt een geduldige en voorzichtige aanpak. Bij de ringplek had ik immers al gezien hoe venijnig ze zich vast kunnen bijten in de vingers van de ringers. In gedachten dat de vogels een kersenpit kunnen kraken, ben ik uiterst voorzichtig...



© De zeer schaarse Citroensijts, met kenmerkende geelgroene stuit.

Naast de genoemde soorten zitten er ook veel Sijzen in de netten en vangen we o.a. nog Merel, Vuurgoudhaan en Grote bonte specht. Onderweg geniet ik van de nog steeds overtrekkende vogels, maar ook van de geweldige uitzichten. Wat een mooie plek en wat bijzonder om zo de najaarstrek te beleven!

De onderlinge sfeer tussen de deelnemers is heel gemoedelijk en sommige ringers kunnen behoorlijk goed Engels. Maar de voertaal is en blijft Italiaans. Overdag worden we regelmatig verwend met typisch Italiaanse lekkernijen, meestal vers in de ochtend meegebracht door nieuw arrivinge ringers of bevriende bezoekers. Ook de door mij meegebrachte Goudse kaas en een XL zak pepernoten vallen meer dan in de smaak. En zelfs bij de lunch wordt hier heerlijke wijn geserveerd.

We vallen deze eerste dag al meteen met de neus in de boter, want naast de goede aantallen vogels kunnen we zelfs nog een nieuwe soort voor mij noteren. Uit één van de vele zakjes komt een Citroensijts tevoorschijn, die uiteraard uitvoerig bekeken wordt. Tot in de schemering wordt er nog door geringd en daarna gaan we ons nachtverblijf in. We slapen daar met z'n vieren en enkele andere ringers hebben een iets luxer verblijf gevonden op een eindje rijden van de ringplek. De totaallijst van deze dag wordt opgemaakt en komt uit op maar liefst 629 gevangen vogels, van totaal 15 soorten!



Ondertussen is de kachel opgestookt en pruttelt daarboven een pan met een eenvoudige, maar voedzame pasta. Laat dat maar aan de Italianen over. We laten het ons samen met de wijn prima smaken. Daarna zetten we de wekker en schuiven voorzichtig, met slechts een hoofdlampje aan, onze stapelbedden en slaapzakken in.

Afgesproken is dat er twee mensen de volgende ochtend vanaf vijf uur op pad gaan om de netten open te schuiven. De anderen volgen een klein uurtje later, na een snelle opfrisbeurt onder de koude buitenkraan want douchen is er hier niet bij. De luid roepende Bosuilen maken dat we opgewekt en met plezier weer aan het werk gaan. Ook vanmorgen blijkt al snel dat er weer veel beweging in de lucht is. De dag begint helder en onbewolkt, maar wel is er meer wind. Die brengt ook in de loop van de morgen meer bewolking mee. De vogels vliegen echter onvermoeibaar door, want die hebben maar één doel voor ogen: die Alpen over, voor dat het weer om gaat slaan. En er is inderdaad een weersverandering op komst, wat ook te voelen is aan de snel dalende temperatuur. Jassen, vesten en mutsen zijn op sommige momenten geen overbodige luxe. Zelf warm ik mij aan de aanblik van opnieuw vele Appelvinken, Kepen en Goudhanen. Wat blijven ze mooi!

Ook komen er opnieuw veel Sijzen door, met onder hen een vogel met een Slowaakse ring! Halverwege de middag trekt het helemaal dicht en hangen de wolken als dikke watten-dekens tussen de bergkammen. Vanaf de netten is ons ringverblijf volledig opgegaan in de mist. De aangetrokken wind zorgt ook voor een hoop overlast met rondwaaiende blaadjes, die vervolgens één voor één uit de netten gehaald moeten worden. Een tijdrovend en vervelend klusje. Desondanks kunnen we in de avond tevreden de netten weer sluiten, met opnieuw meer dan 500 gevangen vogels. We zijn, door de weersverandering, benieuwd wat het ons morgen gaat brengen, want in de avond horen we hoe de harde wind buiten de takken laat kraken.

De volgende morgen staan we weer rond 6.00u op, maar zien we buiten vooral hele dichte mist. In het donker schuiven we de netten open en alles is doordrenkt van het vocht. Zowel in het bos als in de lucht is geen enkele vogel te horen. Als alles open is gaan we ontbijten en drogen we onszelf bij de kachel in de ringershut. Na zo'n 1,5 uur trekt het echter helemaal open en horen we vervolgens overal weer vogels. Vanaf dat moment gaat de trek weer los en horen we een constante stroom van Vinkachtigen, Sijzen en mezen. Soms schieten ze aan beide kanten langs je heen. Onze hulp is echter vooral beperkt tot de eerste helft van de dag, omdat we halverwege de middag de ringplek helaas weer moeten verlaten, om terug te keren naar de bewoonde wereld. Bij vertrek zitten de aantallen gevangen vogels al weer dik over de 650 vogels heen. Heel indrukwekkend!

We nemen afscheid van de ringers en rijden terug naar Cimmo, waar we in de late schemering arriveren. De volgende morgen geniet ik nog van het prachtige uitzicht van de unieke woonstek van Roberto en Cristina. Met Roberto bezoek ik nog de mooie oude stad Brescia. Vervolgens nemen we hartelijk afscheid van elkaar en reis ik door naar Milaan, voor een laatste cultuurdag. Het is een hele overgang, vanuit Berga naar zo'n miljoenenstad, maar ik geniet ook hier van al het moois. De volgende dag neem ik het vliegtuig terug naar Nederland en komt er een einde aan een prachtige week.

Voor de gemiddelde vogelliefhebber is Italië als vogelland misschien niet heel spannend, maar wat heb ik er weer van genoten. Voor mij heeft het land van 'la dolce vita' haar schoonheid weer op vele manieren getoond, dus een terugkeer kan nu minder lang uitblijven. A presto!

Benno van den Hoek



Woningnood

De woningnood in Nederland is groot! Voor starters is er weinig te vinden. Voor verwende nesten is de keuze ook niet reuze. En de beste tiny houses zijn bezet. Wie het eerst komt, wie het eerst weggejaagd kan worden. Je moet brutaal zijn en een plekje veroveren. Het recht van de sterkste geldt, er wordt gevochten om de minste plekken. En als je een stukje grond hebt, ben je er nog niet. Want zelfs een eigen stukje grond is niet met zekerheid privé. Wie laat zich tegenwoordig nog tegenhouden door verbodsborden en hekken? Je moet wel een ei zijn als je gaat liggen tussen een paar losse stenen. Voor je het weet wordt ook dat kleine stukje grond met voeten getreden. Maar ja, wat moet je anders?

Het lijkt zo uitzichtloos!

Door de stikstofcrisis zijn bouwprojecten stilgelegd. Nieuwe projecten worden uitgesteld. Al is dat wel afhankelijk van stikstofdepositie ofzo. Dat stikstof blijft een beetje onzichtbaar, maar klimaatverandering zien we wel. Meer migratie, sommigen trekken weg, anderen komen. Meer extreme weersomstandigheden. Tijdens verschillende stormen zijn er afgelopen periode een hoop bomen omgegaan. Zo ook de boom iets verderop. Niet met wortel en al, maar alleen zijn complete kruin is afgeknapt. Een stam van een meter of vier bleef staan. Met een motorzaag (nee, het gaat nu even niet om de uitstoot van die motorzaag) werd de stam omgetoerd in een waar kunstwerk, een uil. En dat was een Grote bonte specht niet ontgaan. Die uil heeft het mooiste uitzicht in de omgeving. Met enige brutaliteit zette de specht zijn snavel in het hart van de uil en begon te hakken.



Het werd vrij snel, te snel, opgemerkt door de burens. Zij waren het niet eens met de bouwplannen en maakten bezwaar. Met een afzetlint werden de bouwplannen gedwarsboomd en daarmee stilgelegd. Het is toch harteloos?

Anne-Marie Klaassen

Het dagelijks Songfestival

“Music, music, music!”

Een van de grootste muzikale prestaties die ik hoorde was het optreden van de Italiaanse violist Nicolo Ricci. Het leek wel of door deze violist vier violen tegelijk werden bespeeld. Met verbazing hoorde ik ook eens een fluitist van het Loeki Stardust Quartet op twee fluiten tegelijk spelen. Maar meerstemmig zingen door één persoon heb ik nog nooit gehoord – hoewel het merkwaardige stemgeluid van Grover uit Sesamstraat daar aardig in de buurt kwam.

Bij vogels behoort tweestemmig zingen wel tot de mogelijkheden. Het orgaan waarmee zij hun gezang voortbrengen, de syrinx, is zo gebouwd dat de lucht die uit hun twee bronchiën stroomt, de membranen in de syrinx in verschillende trillingen kan brengen, waardoor verschillende

geluiden ontstaan. Een doedelzak heeft iets dergelijks: ook daar kan naast een constante grondtoon een melodie worden geproduceerd. Maar dit mechanisch geneuzel is kinderspel vergeleken bij de kunststukjes die vogels ten gehore brengen. Sommige vogels zijn zelfs tot vierstemmig vocale prestaties in staat!

Zangles

Elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. Maar gebekt zijn is nog geen zingen – het voortbrengen van de soortspecifieke zang moeten vogels leren. Ze hebben wel een aangeboren grondpatroon, een ruw stramien van de zang van hun soort, maar dat moet verfijnd en aangevuld. Dit verschijnsel is onder meer bij Vinken onderzocht.



Jonge vinken beschikken over een soort 'basispakket', maar de typische vinkenslag waarmee het liedje eindigt moet worden aangeleerd. Dit gebeurt als jonge vogels naar volwassen soortgenoten luisteren. Zij beschikken kennelijk over een aangeboren 'weten' welke geluiden van soortgenoten afkomstig zijn. Andere vogelsoorten zijn in dit opzicht minder geprogrammeerd en nemen allerlei geluiden uit hun omgeving op. Daarover volgt hieronder meer.

Roepjes

Naast zang brengen vogels ook andere, kortere geluiden voort, de zogenaamde 'roepjes'. Daar zijn er verschillende soorten van, zoals de 'bedelroep' van jonge vogels om voer. Door de 'contactroep' houden soortgenoten in een groep contact met elkaar. Daarbij kan gedacht worden aan de geluidjes van een groepje rondtrekkende Staartmezen, de contactroep tussen de echtgenoten in een zwerm vliegende Kauwtjes en de roep die 's nachts te horen is van Koperwieken op vogeltrek. Bekend is natuurlijk de 'alarmroep', b.v. het 'tsjèk-tsjèk' van de Merel, waarmee zij niet alleen soortgenoten, maar alle andere vogels in de buurt waarschuwen voor bijvoorbeeld een kat. Het interessante is dat zangvogels als b.v. Koolmees, Roodborst en Vink voor het waarschuwen voor een predator ook een speciale roep hebben die bij al deze soorten identiek is. Deze alarmroep bestaat uit een hoge, eentonige fluittoon, die door zijn golflengte en duur uiterst moeilijk is te lokaliseren, zodat – hoe ingenieus – de waarschuwende vogel zichzelf nauwelijks verradt.

Prenatale taal

Embryo's van diverse vogelsoorten maken al geluiden vóór de geboorte. Vanuit het ei onderhoudt de vogel contact met zijn ouders, broers en zusjes. Door middel van geluid geeft hij bijvoorbeeld aan dat hij afkoelt, waarop de dienstdoende ouder op het ei gaat zitten om het te verwarmen. Bij 'nest-vliedende' vogels – soorten waarbij de jongen al enkele uren na het uitkomen rondlopen – is het van belang dat snel op de alarmroep van de ouders wordt gereageerd. Het vertrouwd raken met deze geluiden dient dan ook vroegtijdig te gebeuren, d.w.z. reeds in het ei. Bij deze vogels is ook het gelijktijdig uitkomen van de eieren van belang omdat de ouders niet gelijktijdig het nest én de in de omgeving rondscharrelende jongen kunnen bewaken. De jongen communiceren dan ook door middel van klikgeluiden met elkaar en weten op deze manier hun geboorte te 'synchroniseren'. Ook is vastgesteld dat de zang van de oudervogel van invloed is op de hartslag van het nog ongebooren jong.

Ouder zoekt kind

Wie kent niet de beelden van onafzienbare en onoverzichtelijke pinguïn-kolonies, waarin ouders hun jong voedsel komen brengen? Hoe is het mogelijk dat ouders hun jong in deze wirwar van de honderden bruine pluizenbollen herkennen? Het antwoord is even simpel als onvoorstelbaar: op het geluid! Een dergelijk verschijnsel is alleen te verklaren als individuen een 'eigen geluid', een 'eigen stem' hebben en als het vogeloor in staat is dit te herkennen. Dankzij moderne technieken zijn wij in staat vogelgeluiden te



© De Bosrietzanger: een ware meesterimitator die menig vogelaar regelmatig versteld doet staan (foto: Bennie van den Brink).



registreren en te analyseren. Dan blijkt dat vogels per seconde een grote verscheidenheid aan tonen in verschillende toonhoogten en met een verschillende sterkte en klankkleur voortbrengen. Deze nuances kunnen door het menselijk oor niet worden onderscheiden. Wat door ons als één toon wordt gehoord wordt door een vogel bij wijze van spreken als een melodie waargenomen. Dit wetend wordt het minder onbegrijpelijk dat de ouders en jonge pinguïns elkaar herkennen. Dit is bijvoorbeeld ook het geval bij Zilvermeeuwen. Na de winterperiode, waarin het vrouwtje langs de Franse Atlantische kust heeft gezworven, herkennen de partners uit het afgelopen jaar elkaar weer 'op het havenhoofd in Scheveningen' waar het mannetje haar heeft staan 'opwachten'. Dus weer: 'liefde op het eerste gehoor'.

Territoriumstrijd

Het zingen van vogels heeft een tweeledige functie: het aantrekken van vrouwtjes en het weghouden van andere mannetjes. Wanneer een mannetje in het voorjaar een plek heeft gevonden die hij uit een oogpunt van voedselvoorziening en nestgelegenheid geschikt vindt, zal hij deze plek als de zijne markeren. Mannetjes zijn in de regel eerder ter plaatse, de vrouwtjes arriveren later. Merel of Zanglijster nemen op opvallende plaatsen hun zangpost in, aldus blijkgevend van hun aanwezigheid en trouwlustigheid. Bijna de hele dag door wordt gezongen. Heeft een wijfje zich aangediend, dan beperkt de zang zich meer tot de piekuren rond zonsopgang en zonsondergang.

Bij sommige soorten, zoals de Rietzanger, houdt het zingen na de paarvorming op. Bij deze soort is het hofmaken kennelijk niet langer nodig: grensverschillen met mannelijke soortgenoten worden door vechtpartijen of schijngevechten opgelost. Maar bij de meeste soorten blijft zang de belangrijkste afbakening van het territorium. Dit werd proefondervindelijk aangetoond door enkele Koolmeesmannetjes uit hun territorium te verwijderen. In sommige van deze vrijgekomen territoria werden geluidsbanden met de zang van de Koolmees afgedraaid en in andere niet. De lege territoria werden spoedig door andere mannetjes bezet, de door geluidsbandjes 'verdedigde' territoria bleven enkele dagen van indringers gevrijwaard.

Volgorde van opkomst

Vogels zijn vroeg uit de veren. Langslapers zijn er niet, al zijn holenbroeders wat later dan andere soorten. Naarmate de zon vroeger opkomt vangt ook 'het dagelijkse songfestival' vroeger aan. De volgorde ligt in grote lijnen vast. Vijfenvertig minuten voor zonsopkomst verschijnt de Zanglijster als eerste op het toneel. De Nachtegaal heeft zich door een veel te vroege start buiten de regels van dit festival geplaatst. Een minuut na de Zanglijster valt de Merel in. Weer vier minuten later schalt de Winterkoning zijn veel te harde liedje. Het is al vijftientig minuten voor zonsopgang als de Koolmees zich laat horen, na enkele minuten gevolgd door de Vink. De Pimpelmees mengt zich pas om tien minuten voor zonsopgang in het koor, terwijl



© Tjiftjaf: een vroege maar 'eenvoudige' zanger (foto: Rini Lamboo).

de Tjiftjaf niet eerder dan enkele minuten na zonsopgang op het toneel verschijnt. Het is aan de lezer om te verifiëren of deze volgorde een wet van Meden en Perzen is. Na het luidruchtige ochtendkoor neemt de zangactiviteit af; 's middags is het zelfs betrekkelijk stil – er moet overdag immers voldoende gegeten worden – om tegen zonsondergang weer toe te nemen. Naarmate een mannetje sterker, gezonder is zal hij harder en gevarieerder zingen. De functie van die variatie zou kunnen zijn dat het lijkt of er meer mannetjes aanwezig zijn. Ook wordt wel verondersteld dat het herhalen van dezelfde boodschap ("Hier ben ik") door zijn eentonigheid zijn effecten zal verliezen.

Aan het begin van het broedseizoen is de territoriumstrijd het hevigst. In de loop van de tijd treden twee merkwaardige verschijnselen op. Ten eerste gaat de zang van de mannetjes op elkaar lijken. Aanvankelijke verschillen die hun oorsprong hebben in de verschillende geografische herkomst van de vogels worden allengs kleiner. Een mannetje zingt een strofe, dan wacht hij even om zijn rivaal te laten antwoorden. De buurman betaalt hem daarop, zou men kunnen zeggen, met gelijke munt: hij laat zijn antwoord zoveel mogelijk klinken als de strofe van zijn rivaal. Dit verschijnsel van wederzijds imiteren leidt ertoe dat in de loop van de tijd een soort dialect ontstaat. Het verschijnsel van vogeldialecten is vooral bekend van geïsoleerde populaties, bijvoorbeeld uit bergachtige streken, waarin bergruggen de scheidslijnen vormen tussen populaties die elkaars zang niet horen.

Het tweede curieuze verschijnsel is dat de rivaliteit tussen buurlieden allengs afneemt. Een mannetje reageert na enige tijd niet meer zo agressief op de zang van zijn buurman. De buurlieden gaan elkaar als het ware tolereren. Ze herkennen elkaars zang, ze weten dus wie er zit te zingen en weten dan ook van elkaar dat ze elk een eigen terrein hebben. Het zou teveel energie vergen de buurman voortdurend op de hielen te zitten, zeker in een tijd waarin het mannetje andere plichten heeft te vervullen.



Op vreemde soortgenoten wordt echter wel gereageerd. Dat zijn immers potentiële indringers en die moeten worden weggejaagd. De zang van een onbekende soortgenoot leidt er dan ook onherroepelijk toe dat het establishment acte-de-présence geeft.

Imitatie en duet

Ten slotte nog twee aardigheidjes: nabootsing en duet-zang. Sommige vogelsoorten als papegaaien en beo's staan bij ons bekend als ras-imitatoren, maar wonderlijk genoeg is hun nabootsen nog nooit in het wild geconstateerd! Bij ons zijn de Spreeuw en de Gaai bekende imitatoren, terwijl ook de Merel en de Zanglijster er om bekend staan dat ze geluiden uit de omgeving in hun zang opnemen. Bekend is het nabootsen door een Merel van een ringtone van een mobiele telefoon. Er bestaat een mooi verhaal over een leeuwerik die het fluitje van een herder zo goed nadeed dat diens herdershond, tot wanhoop van zijn baas, reageerde op het door de leeuwerik vanuit de lucht gegeven 'commando'. De Spotvogel ontleent zijn naam wel aan zijn imiterend vermogen, maar is daarin lang niet de kampioen. Die rol is weggelegd voor de Bosrietzanger. Dit zangertje weet in zijn eerste levensmaanden geluiden van bijna honderd andere Europese vogelsoorten op te pikken en in zijn zang te verwerken. Vervolgens voegt hij in zijn winterkwartier in Afrika nog eens de zang van een zelfde aantal soorten aan zijn repertoire toe. Over het waarom bestaan slechts vage gissingen.

Curieus is ook de duetzang, die ontstaat door het gezamenlijk zingen van een liedje door het mannetje en het vrouwtje. De een zingt het eerst deel en de ander vult dit zo naadloos aan dat het lijkt of slechts één vogel het geluid voortbrengt.

Deze duetzang is men pas op het spoor gekomen door het gecombineerd gebruik van film- en opnameapparatuur. Slechts door vertraagd afdraaien is te zien dat het geluid door verschillende vogels wordt voortgebracht.

Aanvankelijk dacht men dat duetteren een mechanisme was om de partners bijeen te houden. Duetzang komt namelijk vooral onder tropische vogels voor die in het dichte gebladerde van het tropisch bos elkaar makkelijk uit het oog kunnen verliezen. Een dergelijke samenzang vervult dan de functie van walkie-talkie. Thans veronderstelt men echter dat het een vorm is van het gezamenlijk handhaven van het territorium. Daarmee zijn we weer terug bij de kernfunctie van de zang: het afficheren en verdedigen van het territorium. Het Eurovisie Songfestival onderscheidt zich in dit opzicht niet!

Just Walter



Kraanvogels boven Zuid-Limburg

Voor het zien van bepaalde vogelsoorten wordt soms de gehele wereld overgevlogen. Dit geldt ook in zekere zin voor bepaalde natuurfenomenen. Een dergelijk fenomeen kan ook dicht bij huis plaatsvinden, namelijk de jaarlijkse Kraanvogeltrek. Dan trekt deze soort vanuit Noord-Spanje richting de broedgebieden die grotendeels in Noorwegen, Noord-Duitsland en Zweden liggen. Om dit fenomeen te aanschouwen werd op 4 maart 2024 een reis naar Zuid-Limburg ondernomen.

Als accommodatie werd vanwege de centrale ligging een hotel in Geleen gekozen. Speciaal voor doordeweekse dagen gekozen om zodoende de drukte van de vele weekendtoeristen met racefiets of motor te mijden. Het is een goede uitvalsbasis voor een dagelijks bezoek aan telpost 'Karstraat, Wittem' gelegen op de Kruisberg. Op 5 maart waren de weersomstandigheden voor langstreckende Kraanvogels niet gunstig. Het was zwaar bewolkt met motregen in de ochtend. Toch werd er met de nodige spanning richting het zuidoosten gekeken. Dit onder het geluid van de jubelende zang van Veldleeuweriken. Tevens scharrelden enkele Geelgorzen in de karakteristieke heggen. Na een uur

wachten werd de Kraanvogelradar geraadpleegd. Geduld werd hier dus duidelijk op de proef gesteld. Er was deze ochtend nog geen enkele melding vanuit België of Noord-Frankrijk ontvangen. Kennelijk besloten de Kraanvogels deze dag niet te vliegen. Rond het middaguur werd de boel afgebroken en werd koers gezet naar het Eyserbos. Dit bos, zoals de naam al zegt, ligt in de buurt van Eys. Het is een typisch Zuid-Limburgs hellingbos. Dergelijke bossen staan bekend om hun specifieke habitat dat elders in Nederland niet voorkomt. Bij aankomst waren roffelende spechten te horen. Dwalende door het bos waren veel foeragerende Vinken aanwezig.



Verder werd de 'lachende' roep van een Groene specht gehoord. Aan de rand van het bos stonden enkele sleedoorns en hier werd al snel een Appelvink gespot. Aan het einde van de middag werd het hotel weer opgezocht. De volgende dag was feitelijk een herhaling van zetten. Echter het weer was dramatisch in positieve zin veranderd. Het was halfbewolkt en voelde zelfs lente-achtig aan. Ideale omstandigheden voor het zien van groepen Kraanvogels. Wederom werd de lucht in de gaten gehouden. Vele Buizerds zweefden op de thermiek en de eerste Rode wouw kwam in het vizier. De Geelgorzen en de Veldleeuweriken waren ook weer present. Ondertussen wederom op de Kraanvogelradar gekeken: slechts een enkele waarneming was vanuit België aan dit platform doorgegeven. Dit gaf de burger, in dit geval de vogelaar, moed! Er werd weer wat afgetuurd met de verrekijker, maar geen Kraanvogel te zien. Wederom het internet geraadpleegd en de situatie op de radar was niet verbeterd. Na de lunch wederom richting het Eyserbos vertrokken. Dit bos staat overigens bekend om enkele bijzondere dagvlinders, zoals het dambordje en de keizersmantel. Hoewel het niet de tijd was voor deze speciale vlinders, werd wel aan de zuidkant van het bos een citroenvlinder en een dagpauwoog waargenomen. Tevens bloeide op deze zuidhelling het maarts viooltje. Bij het verlaten van deze locatie werd boven de aangrenzende graslanden een foeragerende mannetje Blauwe kiekendief gezien. Een mooie afsluiter van deze dag.

Op de donderdag (7 maart) was de lucht strakblauw. Wel stond er een stevige wind vanuit het oosten. De wind voelde koud aan en deed de gevoelstemperatuur flink dalen. Direct de Kraanvogelrader bekeken en die liet een positief beeld zien. Het radarbeeld was vol met waarnemingen.

Grote rode vlekken met blauwe pijlen verschenen op het scherm. De pijlen gaven de vlucht door in noordoostelijke richting. De opgegeven snelheid bedroeg 49 km. Gelet op deze gegevens steeg het enthousiasme per minuut. Nu was het wachten op groepen luidroepende Kraanvogels. Na een uur daalde de opwinding net zo snel als dat het was gekomen. Ondertussen werden de vele rondcirkelende Buizerds uitvoerig bekeken. Ook een schaarse Rode wouw kwam weer in het vizier. Verderop streek een groep van 30 Kramsvogels neer. Eindelijk, rond het middaguur, vlogen plotseling 2 Kraanvogels hoog over. Zou het dan toch nog goedkomen deze dag? Nu was het zaak om de gehele dag op de Kruisberg te blijven.

Terwijl de tijd verstreek zakte de moed in de schoenen. Veelvuldig werd de radar in de gaten gehouden. Het getoonde vliegverkeer werd steeds drukker en drukker. Toch bleef het lange tijd stil op deze locatie. Wanhoop kreeg de overhand en om 15.00 uur werd besloten om naar het hotel terug te keren. De spullen werden ingepakt. Juist op het moment van het sluiten van de achterklep van de auto werd een hoop kabaal gehoord. Kraanvogels! Grote groepen luid roepende Kraanvogels kwamen eraan. Direct de kijker weer gepakt om duidelijk zichtbaar dit natuurlijke fenomeen in volle glorie te aanschouwen. De algehele opwinding kende geen grenzen. De emotie nam snel de overhand. Enigszins opgelucht werden de groepen bestaande uit 375 vogels nagestaard om vervolgens aan de horizon te zien verdwijnen. Uiteindelijk was de missie toch geslaagd. Inmiddels was besloten wat langer te blijven en dit resulteerde in nog eens een groep van 14 Kraanvogels. Met een blij gevoel werd de telpost verlaten en koers naar Geleen gezet.



Vrijdag 8 maart was het halfbewolkt en de gure oostenwind deed van zich gelden. De telpost was reeds door enkele vaste tellers bezet. Verder was er toevalligerwijs, naar later bleek, een oude bekende aanwezig. Tijdens een verblijf op Madeira samen een dag op een terras in Porto Moniz naar de zeevogels over zee gekeken. De wereld is kennelijk dus kleiner dan men denkt, maar dit ter zijde. Ondertussen was de vogeltrek volop gaande. Er werden aan de notulist meldingen gedaan van onder andere Boomleeuweriken, Houtduiven, Rode wouwen en Witte kwikstaarten. Zelfs een Grote barsijs verdween in de spreekwoordelijke boeken. Het radarbeeld liet wederom een grote activiteit zien. Alleen nu was de spreiding veel groter. Door de harde oostelijke wind werden de Kraanvogels meer naar het noordwesten gedreven. Zelfs meldingen na koerscorrectie waren vanuit het midden van het land op deze dag niet ongewoon. Hierdoor werd de kans een stuk kleiner dat deze groepen precies over Zuid-Limburg zouden trekken.

Inmiddels waren de tellers vertrokken en gedurende de dag was het een komen en gaan van mensen. Echter geen Kraanvogel in de verste verte te zien. Uiteindelijk vertrokken ook de laatste vogelaars, die afkomstig uit Katwijk waren. Terwijl ze net met hun auto de hoek om waren gereden, jawel precies op dat moment vlogen toch nog 4 Kraanvogels over richting het noorden. Een mooie afsluiter van een boeiende week in het prachtige Zuid-Limburgse landschap. Het was inmiddels 15:00 uur geworden en het was tijd om weer naar huis te gaan.

Zien is kennen?

Het befaamde drukknopje van mijn eerste vogelboek, 'Zien is Kennen' van Nol Binsbergen en Rein Stuurman siert nu mijn oor en wel in de vorm van mijn gehoorapparaat. Ik ben behoorlijk 'gehoorgestoord'. Het begon toen ik jaren geleden voor het SOVON-project MUS (Meetnet Urbane Soorten) in alle vroegte buiten stond om de vogels rond mijn huis te inventariseren. Maar ik kon niet uitmaken of ik nu werkelijk een Roodborst of Pimpelmees hoorde of dat dat de 'volière-geluiden' waren die als 'tinnitus' in mijn oor zitten en die ik altijd hoor als het stil is. Dus toen maar op naar de audiciën. Met behulp van het aangemeten hoortoestel kan ik weer vogelgeluiden opvangen, maar lang niet alle, vooral de hoge tonen vallen weg. Zo vroeg iemand mij een keer welk geluid een bepaald vogeltje maakte. Omdat ik zelf niets hoorde vroeg ik hem wat het vogeltje zei. "Hij zegt 'tjif tjaf'". "Oh", zei ik, "Dan is het een Tjiftjaf"! Maar goed, de geluiden komen wel anders binnen dan ik gewend was. Ik kan wel constateren "Oh, dit is een Zanglijster of dit is een jodelende Wulp", maar dat mooie warme en volle geluid is weg. Toch ben ik blij met dit soort technologische hulpmiddelen.



© Eindelijk zijn daar dan toch de groepen overtrekkende Kraanvogels!

Op het navigatiesysteem werd de thuisbasis aangeklikt. Via kronkelende wegen werd na enige tijd de snelweg bereikt. Denderend over het zwarte asfalt en in de waan van de dag werd koers naar het noorden gezet. Na bijna 3 uur rijden, inclusief een lange stop bij een laadstation, werd in de vroege avond Wezep bereikt. Thuis aangekomen waren nog enkele foeragerende vogels in de tuin te vinden. Verder was er in de straat nog een zingende Merel te horen. Velen vragen zich misschien wel af, wat is er nu mooier dan een zingende Merel? Nou, het geluid van een vlucht luid roepende Kraanvogels!

Kees Rebel



Inmiddels bestaan er voor determinatie van bloemen, vlinders, kevers e.d. apps: je maakt een foto met je smartphone en 'ping!', op je schermje verschijnt met naam en toenaam om welke soort het gaat. Ook voor vogels is zo'n app beschikbaar. Daar moet nog veel aan gesleuteld worden, want ik hoorde dat iemands foto van een Staartmees mogelijk als Torenvalk werd gedetermineerd...

Hoe leuk en handig ook, er ontbreekt toch iets aan, namelijk de kwalitatieve aandacht. Het is als het verschil tussen het fotograferen en tekenen van iets wat je treft. Bij het maken van een foto is de handeling vluchtiger, bij een maken van een tekening moet je echt goed en lang kijken, aandachtig observeren.

Toen ik voor het eerst een Grasmus zag ben ik wel drie kwartier blijven kijken. De 'Kist' erbij en het 'Prisma Vogelboek' van Sluimers. Kijken, lezen, details bestuderen, is het wel een Grasmus en geen Braamsluiper? Dan dook hij weer weg in de bosjes, dan zag je hem weer zingen in de top van de struik. Ja, kijken, kijken, kijken en luisteren, luisteren, luisteren.

In memoriam Kees Terpstra (1926-2024)

Op 10 mei 2024 is ons oud lid en vogelringer Kees Terpstra op 98-jarige leeftijd te Nunspeet overleden.

Kees was militair en was in de jaren zestig commandant van de legerbasis op Vlieland. In die functie mocht hij overal komen en als vogelaar trok hij de aandacht van enkele onderzoekers van het Vogeltrekstation. Kees faciliteerde biologen om op de Vliehors o.a. Dwergsterns en Eider-eenden te onderzoeken. Zelf kreeg hij ook een ringvergunning en zo werd hij een gedreven vogelringer.

Toen hij rond 1962 overgeplaatst werd naar de Legerplaats 't Harde leerde ik hem kennen. De toenmalige overste, die in Oldebroek met de lokale jagers o.a. op het land van mijn vader op Fazanten en hazen mocht schieten zag dat ik interesse had in vogels en bracht mij in contact met Kees. Als 15-jarige scholier wist ik veel nesten van vogels te vinden en Kees wilde graag de jongen ringen. Ook had hij een vangplek op de strekdam bij Elburg waar hij elke zaterdagmorgen de vogels in het riet en wilgenstruweel ving. Daar hielp ik hem graag mee en zo leerde hij mij het ringen van vogels. Kees ving daar als een van de eersten in ons land een drietal net uitgevlogen jonge Buidelmezen en toonde zo aan dat ze in Elburg broedvogel waren. Ook een Woudaapje belandde in zijn netten. Toen ik zelf een ringvergunning kreeg en een eigen ringplek vond aan de andere kant van Elburg werden de contacten minder maar we ringden toch vaak nog gezamenlijk en bezochten de jaarlijkse Ringersdagen.

In de jaren 80 en 90 waren er grote slaapplekken van Boerenzwaluwen in de rietvelden rond Elburg aanwezig. Dat was een buitenkans om zo meer te weten te komen over de trek en overwintering van deze soort. Kees kwam elke avond meehelpen en ringde zo ook duizenden Boerenzwaluwen. Tot op hoge leeftijd (ver in de 80) trok hij de lieslaarzen aan en stond in het water de zwaluwen van een ringetje te voorzien. En Kees viel altijd in de prijzen met bijzondere terugmeldingen. Een selectie van zijn

Zo wordt zo'n vogeltje als het ware op je netvlies en trommelvlies ingebrand. Niks "Oh leuk, mijn schermppje zegt dat dit een Grasmus is". Door die intensieve aandacht raak je zo'n beeld nooit meer kwijt. Bij het leiden van vogelexcursies werd me vaak gevraagd hoe ik deze of gene snelle flits zo snel kon determineren. Welnu, de oplossing lag in mijn aandachtige, urenlange en talloze observaties. Zoals gezegd: kijken, kijken, kijken!

Ik denk dan ook dat de titel van mijn eerste vogelboek niet 'Zien is Kennen', maar beter 'Kijken is Kennen' zou kunnen heten!

Just Walter



terugmeldingen werd jarenlang in Anser gepubliceerd. Een door hem geringde Boerenzwaluw spoelde aan op het eiland Lanzarote bij de Canarische eilanden voor de kust van Afrika. En de meest zuidelijke vondst ooit van een Nederlandse Boerenzwaluw bij het dorpje Griekwastad in Zuid-Afrika, op bijna 10.000 km afstand van Elburg, was ook van hem. Toen ik in 2001 op uitnodiging van een Italiaanse onderzoeksgroep in Nigeria mocht meehelpen met het vangen en ringen van Boerenzwaluwen op de miljoenenslaapplek bij het dorpje Boji-Ebok vinggen we een Boerenzwaluw met Nederlandse ring. U raadt het al: geringd door Kees op een van onze gezamenlijke ringessies in Elburg. Daarnaast werd een door Kees in Elburg geringde Bosrietzanger helemaal in Kenia terug gevangen, op bijna 7000 km van zijn ringstek.



Vanaf dat Kees zich rond 1967 vestigde in de bossen bij Tongeren begon hij rond zijn huis ook vogels te ringen. Dat leverde met name in de wintermaanden mooie vangsten op. Zo ving hij in invasiejaren mooie aantallen Grote kruisbekken (totaal 21 ex.), een drietal Witbandkruisbekken en tenminste zes Witstuitbarmsijzen. In de nazomer van 1968 ving hij tijdens een grote invasie van Notenkrakers maar liefst 36 vogels rond zijn huis en bij Soerel. Bijzonder was ook de zomervangst van een Humes bladkoning.

Kees bleef Vlieland trouw. Elk najaar huurde hij samen met zijn vrouw Jannie gedurende 6-8 weken een huisje en ging dan elke ochtend in de Kroonspolders vogels ringen. Hij was een van de weinige niet-bewoners van het eiland die daar met eigen auto mocht rijden. Zijn ringbaan is nu in gebruik bij de groep die vanaf augustus tot eind november een vast ringproject heeft op Vlieland. Ook daar ving hij bijzondere vogels. De eerste Amerikaanse Roodoogvireo van Nederland belandde daar in zijn netten.

Toen ik in 1995 een meerjarig onderzoeksproject van Boerenzwaluwen in Botswana organiseerde en ik helpers nodig had was Kees (toen 70 jaar) de eerste die graag wilde meehelpen. Hij genoot intens van de vangavonden in Afrika en ook de natuur en wildlife zoog hij in zich op. Dat had tot gevolg dat hij samen met Jannie nog een aantal vakanties met camper doorbracht in Zuid-Afrika en Botswana en de vele wildparken doorkruiste.

Kees was geen vogelteller en ook geen soortenjager. Maar hij heeft een grote bijdrage geleverd in het ontrafelen van de vogeltrek en het voorkomen van vele vogelsoorten in Nederland.

Ik denk met warme gevoelens terug aan mijn leermeester Kees Terpstra.

Bennie van den Brink

Ringterugmeldingen

Onderstaande selectie van ringterugmeldingen laat niet alleen de omzwervingen van vogels naar ons omliggende landen zien, maar ook enkele binnen Nederland. Zo zijn verdere verplaatsingen van uilen bijzonder, helemaal wanneer een Kerkuil uit Epe maar liefst 24 jaar later in Friesland wordt terug gevonden. Daarnaast een Boerenzwaluw met een bijzondere ringplaats: het fort Pampus in het IJmeer.

De Ooievaar met ring 7036 is al meermalen na het aanbrengen van zijn ring in 2008 afgelezen. Dat gebeurde al in 2011 in Drenthe. In feb. 2015 werd de vogel gezien in Frankrijk, in de omgeving van Calais. Daarna keerde de vogel terug naar zijn/haar geboortegrond in de IJsselregio, waar hij in de zomer van 2015 en ook in 2022 en 2024 werd gezien.

ringnr.	vogelsoort	g.	lft	ringdatum	ringplaats	vinddatum	vindplaats	km	omstand.
Bennie v.d. Brink:									
..16100507	Boerenzwal.	M	N1	27-09-'19	Beauvechain, Bel.	05-08-'20	Vel.meer, Elburg	199	ringcontrole
4E 646	Ooievaar	-	N1	04-06-'19	Zalk	04-09-'20	Madrid, Spanje	1550	afgelezen
4E 638	Ooievaar	-	N1	04-06-'20	's Heerenbroek	19-02-'22	Madrid, Spanje	1550	afgelezen
BK 75871	Rietzanger	-	1kj	02-09-'23	Vel.meer, Elburg	03-09-'23	Oorderen, België	164	ringcontrole
..5316735	Kerkuil	-	N1	14-06-'99	Epe	14-11-'23	Oudega, Fr.	83	dood, vondst
BT 03792	Kl. barmsijs	-	N1	15-11-'22	Wassenaar, ZH	17-11-'23	Oldebroek	113	ringcontrole
BT 65473	Gr. barmsijs	-	1kj	19-11-'23	Onderdendam, G.	14-12-'23	Oldebroek	109	ringcontrole
BR 47721	Roodborst	-	N1	31-10-'22	Oldebroek	15-03-'24	Unseburg, Duitsl.	388	ringcontrole
..7036	Ooievaar	-	N1	02-06-'08	Zalk	21-03-'24	Herxen, Wijhe		afgelezen
BR 20870	Cetti's zanger	V	N1	26-11-'23	Zandvoort	30-04-'24	Vel.meer, Elburg	89	ringcontrole
						09-05-'24	Vel.meer, Elburg	89	ringcontrole
BT 81054	Boerenzwal.	-	1kj	12-06-'24	Fort Pampus	24-07-'24	Vel.meer, Elburg	52	ringcontrole
Benno v.d. Hoek:									
..3908958	Steenuil	V	N1	13-06-'23	Otterlo	06-06-'24	Heerde	40	ringcontrole

Afkortingen: g. = geslacht / lft. = leeftijd [p=nestjong / 1kj=1e kalenderjaar / N1=na 1e kalenderjaar] / km = afstand / omstand. = vindomstandigheden.



Een streepje voor hebben

Op vrijdagavond 17 mei j.l. toog ik na het avondeten naar het Reevediep, net ten zuiden van Kampen, om een zeldzaam eendje te bekijken. Met enig geduld vonden de tientallen verzamelde vogelaars het vrij minimale beestje terug. Hij was samen met drie horizontaal gestreepte mannetjes Wintertaling, de 'horizontalen', aan het baltsen om een kritische dame heen. Zijn verticale uitzondering gaf hem evenwel geen zichtbaar streepje voor bij het vrouwtje. De 'horizontalen' overigens ook niet: het vrouwtje was onaangedaan van al het imponeergedrag.

Ik keek een tijdje naar de talingen en dacht steeds meer verschillen tussen de mannetjes te zien. Zo leek mij de Amerikaanse toch echt een tikkeltje kleiner dan de gewone Wintertalingen. Maar de vogelboeken haalden mij uit deze waan. Er zijn wel wat verschillen, maar niet qua grootte. Blijkbaar werkten die streepjes, net als bij zebra's, deze jager in de war. In het veld is de richting van dat streepje veruit het belangrijkste om de soorten te onderscheiden. Bij beide soorten Wintertalingen is dat streepje overigens saai wit gekleurd.

Ik ben nu al twee keer in mijn leven op pad gegaan om deze verticale streepjescode van de mannetjes Amerikaanse wintertaling te zien. Je vraagt je af waarom. Het diertje kan zo maar ontsnapt zijn.

Wellicht heeft het diertje ergens een chip op of in het lichaamje, met daarop een streepjescode welke het dier linkt aan de rechtmatige eigenaar. Of misschien is het mannetje toch echt helemaal de oceaan overgetrokken om in onze buurt op zoek te gaan naar een voor hem verkeerd gecodeerde partner. Stel dat het hem zou lukken om nageslacht in Nederland te krijgen met een dame 'gewone' Wintertaling: krijgen we dan een nieuwe generatie mannetjes en op termijn soort met een hybride 45 graden-streepjesrichting?

Gezien het aantal meldingen op waarneming.nl heeft de vogel duidelijk een streepje voor bij een grote vogelaarschare die een kick krijgen van het plaatsen van een streepje achter een soort. Blijkbaar behoor ik tot die categorie. Je vraagt je af waarom.

Nu maar hopen dat 'de verticale' ook een streepje voor krijgt bij dat vrouwtje.

Geert Jan Prins



© De Amerikaanse wintertaling samen met een Kuifeend, langs de Kleine Woldweg, Polder Oosterwolde (foto: Chris Spijkerboer).



Waarnemingen



© Benno van den Hoek

In het najaar gaat het Y-woord regelmatig rond in vogelaarskringen: laten we hopen op een mooie 'Yank', wordt er dan nog al eens gezegd. Oftewel: een Amerikaanse dwaalgast die ons land met een bezoek vereert. Dergelijke afdwalers vanuit het westen zijn echter in het voorjaar een heel stuk schaarser. Afgelopen voorjaar konden we ons verblijden met maar liefst twee van dergelijke soorten!

Een nieuwe soort voor onze regio betrof een Blonde ruiter in het Harderbroek. Deze Noord-Amerikaanse steltloper werd in de late avond van 25 mei in het laatste daglicht op naam gebracht. Gelukkig voor velen bleek de vogel de volgende ochtend nog aanwezig en een groot deel van de dag waarneembaar vanaf de Knardijk. Hier werd de vogel foeragerend gezien tussen Kemphanen, Kleine en Bontbekplevieren. Het was dus de eerste voor onze nabije regio, al werden er al wel eerder vogels gezien langs de Houtribdijk en op de Marker Wadden.

Op 17 mei werd er in het Reevediep bij Kampen een Amerikaanse wintertaling ontdekt. Zoals op de vorige pagina te lezen onderscheidt deze eend zich van onze Wintertaling door slechts een verticaal wit streepje op de flanken. In het Reevediep was de vogel slechts vijf dagen aanwezig, maar twee dagen later werd deze teruggevonden op Gelders grondgebied, in het reservaat aan de Kleine Woldweg. Hier trok de vogel opnieuw veel bekijks en was van 24 mei tot en met 7 juni nog met regelmaat te zien. Deze soort werd voor zover bekend twee keer eerder in onze regio gevonden. In april 2000 zat er een vogel in de Ossenwaard bij Deventer en in april 2011 was er een vogel te zien vanaf de Knardijk in het Harderbroek. Daarnaast waren er in de loop der jaren meerdere gevallen in de Oostvaarders- en Lepelaarplassen.

In de voorbije jaren konden we al eerder zeldzame Amerikaanse eenden in onze regio vinden. Denk aan de Amerikaanse Smient, waarvan er in 2020 nog korte tijd eentje aanwezig was bij Hattem. Maar ook de Ringsnaveleend, een Buffelkopeend bij Kampen en de laatste jaren vaker ontdekte Kleine topper. Gezien de grote aantallen overwinterende Kuifeenden op onze randmeren wordt de Kleine topper vrijwel zeker vaker over het hoofd

gezien dan we denken. Niet elke vogelaar schept er namelijk plezier in om duizenden eenden consequent af te turen voor die ene afwijkende.

Het was dit jaar vaker raak met zeldzame watervogels uit Noord-Amerika in Nederland. Nieuw voor Nederland was zelfs de Grote tafeleend die op 31 mei werd gevonden op een recreatieplas bij Zoetermeer. Deze soort werd meer dan 15 jaar geleden al eens aangetroffen in het Noordhollands duinreservaat. Maar nadat vele vogelaars deze vogel al hadden waargenomen en bijgeschreven op hun lijst, werd ontdekt dat de vogel een klein metalen clipje aan zijn vleugel droeg en daarmee met zekerheid uit gevangenschap afkomstig was. Dat is sowieso een lastig iets bij met name watervogels uit verre streken. Tegenwoordig moet met zekerheid aangetoond worden dat een vogel niet uit gevangenschap komt. Dus aantonen dat een vogel ongeringd is, geen wingclips draagt en goed in het verenpak steekt, zonder zichtbare afwijkingen die een verblijf in gevangenschap doen vermoeden. Bij eenden is dat lang niet altijd eenvoudig.

Kun je daarmee elke geringde watervogel zomaar als escape aanwijzen? Zeker niet! Dat bewezen twee Ross' ganzen afgelopen voorjaar. Deze vogels werden gezien in de buurt van Lemmer en één van de twee bleek met zekerheid een ring te dragen. Deze vogels waren eerder waargenomen in Noorwegen, Denemarken en België en daar was ontdekt dat het een wetenschappelijke ring uit Canada betrof. Hiermee werd de wilde afkomst van de vogel zeker gesteld.

Leuk waren dit voorjaar ook de waarnemingen van Kwartels en Kwartelkoningen op verschillende locaties in de regio. Het voorkomen van deze soorten varieert nogal van jaar tot jaar. Mogelijk is een oorzaak van het voorkomen dit voorjaar te zoeken in de natte weersomstandigheden, waardoor boeren pas heel laat in het voorjaar hun



land op konden om te maaien. Het hoge gras vormde in ieder geval ideaal biotoop voor beide soorten, die zich zelden in de openheid laten zien. Het raspende ‘zakkam-metje’ van de Kwartelkoning was na de waarneming in het Reevediep ook te horen in de Hoenwaard bij Hattem en bij Wapenveld. Opvallend en leuk was de aanwezigheid van twee vogels bij de Hoge Enk in juni, aangezien de soort doorgaans vooral in rivieruiterwaarden te vinden is.

Alle niet gepubliceerde waarnemingen zijn weer opgenomen in het waarnemingenarchief. Actuele waarnemingen kunnen digitaal worden doorgegeven via de invoer op onze website www.vbwnoordveluwe.nl/waarnemingen. Gebruikers van Waarneming.nl kunnen hun waarnemingen invoeren via vbwnoordveluwe.waarneming.nl. De ingevoerde waarnemingen worden meegenomen in de selectie voor Anser.



© Gewone (l) en Amerikaanse wintertaling (foto: Edwin Beijeman).

Waarnemers:

- ABT = Arnold Berghorst

AH = Adrie Hottinga

AJN = André Jansen

BBN = Betty van Bruggen

BH = Benno van den Hoek

CH = Chris Herzog

CS = Chris Spijkerboer

DBS = Dik Bos

Div. = Diverse leden

DM = Dimitri Mulder

EBN = Edwin Beijeman

GJP = Geert Jan Prins

Inv. = Inventarisatie (div. leden)
- JE = Jaap Eerdmans

JK = Jan Kuijper

JN = Jan Nijendijk

KKD = Kees Kraaijeveld

KR = Kees Rebel

LL = Leonie Lubbersen

MJ = Martin Jansen

MT = Marinus van Tol

PK = Paul Klaassen

PKE = Peter Keune

SH = Steven Hijmissen

WD = Willy van Dijk

WHM = Wolbert Hermus

[Afkortingen: ex.=exemplaar / M=man / V=vrouw / ad.=adult / juv.=juveniel / 1e kj=1e kalenderjaar / vl.=vliegend / opvl.=opvliegend / jag.=jagend / foer.=foeragerend / roep.=roepend / ringv.=ringvangst / zing.=zingend]

Alle waarnemingen blijven voor verantwoording van de waarnemers.

Roodhalsfuut			
30.03.24	1 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	PKE
01.04.24	1 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	PKE
13.04.24	1 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	AJN
15.05.24	1 ex.	Drontermeer	WHM
Geeorde fuut (> 2 ex.)			
30.03.24	3 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	PKE,DBS
01.04.24	4 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	PKE
13.04.24	3 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	AJN
13.04.24	6 ex.	Veluwemeer, Doornspijk	MJ
29.04.24	4 ex.	Kleine Praambult, OVP	JE
13.05.24	6 ex.	Lorentzhaven, Harderwijk	WHM
Kuifduiker			
26.03.24	1 ex.	Reevediep, Kampen	WHM
Kuifaalscholver			
11.05.24	1 ex.	Flevocentrale, Lelystad	DM
Kwak			
14.05.24	1 ex., vl.	Vosbergen, Oldebroek	EBN
17.05.24	2 ex.	Delta Schuitenbeek (oost)	KKD
Koereiger (> 1 ex.)			
10.02.24	6 ex.	De Abbett, Dronten	CS
25.02.24	2 ex.	Oostvaardersplassen	PK
06.04.24	6 ex., vl.	Oostvaardersplassen	AJN
13.04.24	3 ex.	Groote Woldweg, Noordeinde	BH
18.04.24	4 ex.	Oude Zeeweg, Doornspijk	AJN,BBN
28.04.24	3 ex.	De Zande	WD
Kleine zilverreiger (> 1 ex.)			
06.03.24	2 ex.	Reevediep, Kampen	GJP
15.03.24	2 ex.	Reevediep, Kampen	BBN
22.03.24	2 ex.	Reevediep, Kampen	WHM
30.03.24	2 ex.	Reevediep, Kampen	CS
26.04.24	2 ex., vl.	Duinvoet, Lelystad	DM
Purperreiger			
01.04.24	1 ex., vl.	Veluwemeer, Elburg	MJ
13.05.24	1 ex., vl.	Grote Praambult, OVP	DM
17.05.24	1 ex.	Reevediep, Kampen	GJP
17.05.24	1 ex.	Reevediep, Kampen	EBN
Zwarte ibis			
14.04.24	2 ex.	Reevediep, Kampen	WHM
15.04.24	2 ex.	Reevediep, Kampen	ABT
Flamingo			
25-31.05.24	1-5 ex.	Landgoed Oldenaller, Putten	Div.
Kleine rietgans			
20.03.24	1 ex., vl.	Hulshorsterzand	PKE



Rotgans

18.04.24 1 ex. Oostermheenweg, Hierden Inv.

Witoogend

28.02.24 1 ex., V Reevediep, Kampen WHM

Amerikaanse wintertaling

17-19.05.24 1 ex., M Reevediep, Kampen Div.

24-28.05.24 1 ex., M Kleine Woldweg, POW Div.

Topper

12.03.24 1 ex., V Veluwemeerkust, Hierden WHM

13.03.24 7 ex. Delta Schuitenbeek (west) PKE

14.04.24 1 ex. Houtribdijk, Lelystad DM

Zwarte wouw

28.04.24 1 ex., jag. Zeedijk, Nijkerkernauw SH

01.05.24 1 ex., vl. Reevediep, Kampen WHM

15.05.24 2 ex., vl. Oldebroeksche Heide WHM

Rode wouw (> 1 ex.)

16.03.24 2 ex. Reepad, Welsum LL

16.03.24 2 ex. Katerstee, Welsum DBS

Grauwe kiekendief

13.05.24 1 ex., 2e kj M Het Bovenwater, Lelystad JE

13.05.24 1 ex., vl. Het Bovenwater, Lelystad JE

Steppekiekendief

06.04.24 1 ex., V vl. Hollandse Hout, Lelystad JE

Wespendief

15.05.24 1 ex. Horsterwold, Zeewolde KKD

17.05.24 2 ex., vl. Praambos, OVP JE

19.05.24 1 ex. Elspeetsche Heide JE

21.05.24 1 ex., vl. Kamperweg, Wezep KR

23.05.24 2 ex. Knardijk, OVP JE

30.05.24 1 ex., vl. Horsterwold, Zeewolde PKE

Zeearend (> 3 ex.)

31.05.24 6 ex. hut De Zeearend, OVP CS



© Zes Zeearenden, voor hut 'De Zeearend' (foto: Chris Spijkerboer).

Smelleken

04.02.24 1 ex. Nekkeveld, Polder Arkemh. PKE

23.03.24 1 ex., jag. Nekkeveld, Polder Arkemh. PKE

28.04.24 1 ex., jag. De Dellen, Heerde ABT

Kwartel

07.05.24 1 ex. Ziebroekseweg, Vorchten AH

11.05.24 1 ex. Zomerdijk, POW DM+WHM

11.05.24 1 ex. Killenbeekweg, Hulshorst KKD,SH

15.05.24 1 ex. Landgoed Zwal.burg, 't Harde WHM

18.05.24 1 ex. Kerkweg, Vorchten AH

23.05.24 1 ex. Oostermheenweg, Hierden Inv.

28.05.24 1 ex. Achterwegje, Doornspijk BBN

Kwartelkoning

18.05.24 1 ex. Reevediep, Kampen EBN

Kraanvogel (> 2 ex.)

05.03.24 7 ex., vl. Natuurtuin Harderwijk CH

08.03.24 4 ex., vl. Prinses Margr.str., Nunspeet AJN

09.03.24 8 ex., vl. NS station, 't Harde EBN

12.03.24 6 ex., vl. A28 t.h.v. Nunspeet WHM

13.03.24 5 ex., vl. Houtdorperveld, Garderen MT



© De Steltkluut blijft een elegante verschijning (foto: Chris Spijkerboer).

Steltkluut

05.04.24 1 ex. Kleine Woldweg, POW CS

13.05.24 3 ex. Kleine Praambult, OVP JE

15.05.24 1 ex. Kleine Praambult, OVP JE

20.05.24 2 ex. Kleine Praambult, OVP DM

24.05.24 1 ex. Kleine Woldweg, POW WHM

25.05.24 1 ex. Kleine Woldweg, POW BH

Zilverplevier

15.04.24 3 ex., vl. Oostvaardersdijk, Lelystad DM

13.05.24 2 ex. Kleine Praambult, OVP JE

Blonde ruiter

26.05.24 1 ex. Harderbroek, Flevoland Div.

Bosruiter

01.05.24 7 ex. Reevediep, Kampen WHM

01.05.24 1 ex. Reevediep, Kampen WHM



Bokje			
11.02.24	1 ex.	Hulshorsterzand	WHM
Geelpootmeeuw			
28.03.24	1 ex.	Kleine Praambult, OVP	PKE
Zomertortel			
27.05.24	1 ex.	Kerkweg, Vorchten	AH
Velduil			
17.02.24	4 ex.	Bolwerksplas, Deventer	EBN
08.03-16.04.24	1-3 ex.	Wijkerwoldweg, POW	Div.
14.05.24	1 ex.	Flevocentrale, Lelystad	MJ



© Een jagende Velduil nabij Elburg (foto: Edwin Beijeman).

Bijeneter			
12.05.24	2 ex., vl.	Wilgenkampstraat, Elburg	MJ
14.05.24	1 ex., vl.	Praamweg, OVP	JE
18.05.24	2 ex., vl.	IJsselmeerdijk, Lelystad	DM

Middelste bonte specht (≥ 2 ex.)			
02.02.24	2 ex.	Speulderbos, Putten	KKD
10.03.24	2 ex.	Landgoed Tongeren, Epe	WHM
17.03.24	2 ex., M+V	Landgoed Zwalburg, 't Harde	CS
20.03.24	7 ex., zing.	Staatsdomein, Hoog Soeren	WHM
18.04.24	2 ex.	Oud Groevenbeek, Ermelo	KKD

Draaihals			
06.05.24	1 ex., roep.	Elspeetsche Heide	WHM
07.05.24	1 ex., roep.	Noorderheide, Elspeet	WHM

Pestvogel			
11-20.02.24	8-10 ex. omg.	Beltmolen, Nunspeet	Div.

Paapje			
30.04.24	1 ex.	Zeedijk, Nijkerkernauw	SH
01.05.24	1 ex.	Reevediep, Kampen	WHM
14.05.24	1 ex.	Zeedijk, Putterpolder	JN

Beflijster (> 1 ex.)			
30.03.24	2 ex., vl.	Reevediep, Kampen	WHM



© Een achttal Pestvogels in Nunspeet (foto: Louw den Besten).

22.04.24	2 ex., M	Wezepsche Heide	ABT
----------	----------	-----------------	-----

Grauwe klauwier			
07.05.24	1 ex., M	Noorderheide, Elspeet	WHM
08.05.24	1 ex., V	Tongerense Heide	JK
15.05.24	1 ex., M	Oldebroeksche Heide	WHM
15.05.24	1 ex., roep.	Het Greveld, Tongeren	WHM
21.05.24	1 ex., M	Asselse Heide	WHM
22.05.24	1 ex., M	Noorderheide, Elspeet	AJN
26+27.05.24	1 ex., M	Oldebroeksche Heide	CS
30.05.24	1 ex.	Tongerense Heide	WHM

Klapekster			
17.02.24	1 ex.	Noorderheide, Elspeet	WHM
08+13.03.24	1 ex.	Houtdorperveld, Garderen	MT
15+16.03.24	1 ex.	Noorderheide, Elspeet	WHM

Raaf (> 10 ex.)			
13.03.24	13 ex., vl.	Hoog Soerensche Veld	AJN

Benno van den Hoek



© Man Grauwe klauwier (foto: Chris Spijkerboer).



Project Hoempend Harderbroek

Natuurmonumenten gaat aan de slag in het Harderbroek. Door de kwaliteit van het moeras te verbeteren maakt de natuurbeherende instantie het leefgebied van onder andere de Roerdomp in het Harderbroek beter en groter.

Het Harderbroek is aangelegd als een nat natuurgebied en broedgebied voor moeras- en watervogels. Helaas is het goed ontwikkelde rietland met kenmerkende soorten in korte tijd sterk achteruit gegaan. Kwetsbare moerasvogels zoals Roerdomp en Baardman gaan hard achteruit of zijn zelfs verdwenen. Het tot de eeuwwisseling kraakheldere water met snoeken en ruisvoorn is niet meer te vinden. Om de natuurwaarden in het gebied weer te vergroten, is Natuurmonumenten eind 2023 gestart met project Hoempend Harderbroek. De volgende maatregelen worden doorgevoerd:

Waterbeheer op peil

Voor een moerasgebied is voldoende water van cruciaal belang. Het gebied moet af en toe onder water staan zodat wilg zich niet kan vestigen en rietland zich kan ontwikkelen. Het water wordt ingelaten via de Pluvierentocht maar de capaciteit blijkt de afgelopen jaren niet voldoende. Bos heeft zich ontwikkeld en hele delen rietmoeras zijn verdwenen. Er wordt een nieuwe pomp geïnstalleerd en daarnaast zal de watertoevoer vanuit de Pluvierentocht worden verbeterd door een ander waterbeheer.

Toename vitaal rietland

Door de afname van vitaal rietland is het leefgebied voor rietvogels, zoals Purperreiger, Woudaap en Roerdomp, achteruit gegaan. Om dit te verbeteren gaan we riet inplanten, wilgen verwijderen, slenken graven. Ook plaatsen we tijdelijke rasters tegen ganzenvraat zodat riet de kans krijgt te ontwikkelen. Met deze maatregelen bevorderen we toename van vitaal rietland.

Terugbrengen karperstand

In het Harderbroek leven weinig vissoorten. En de vis die er wel leeft, de karper, was in enorme aantallen aanwezig. Karpers woelen de bodem om tijdens hun zoektocht naar eten en zorgen daardoor voor troebel water met weinig leven. Reigerachtigen kunnen niet jagen in dit type water. Om een gezondere visstand in het Harderbroek te realiseren, is in 2023 het overgrote deel van de karpers weggevisd.

Baggeren watergangen

In het Harderbroek is een dikke laag slib aanwezig op de bodem van de watergangen. Naast omwoeling door vissen, zorgt de wind voor het opwervelen van het slib. Door een deel van de sloten te baggeren wordt de kans op opwervelen en omwoeling door vis en wind verkleind en kan er een goede doorstroming van het water plaats vinden.

Natte voeten voor riet

Riet heeft water nodig om te groeien. Zonder variatie in het waterpeil en zonder overstromingen, hopen plantenresten zich op en komt het riet droog te staan. Door de plantenresten af te graven en af te voeren, en meer water toe te laten in het gebied, ontstaat nieuw rietmoeras. Op die manier vinden meer broedparen van de Roerdomp een goed leefgebied, met voldoende voedsel en broedgelegenheid.

Weinig overlast

Alle genoemde maatregelen vinden plaats in gebieden van het Harderbroek waar bezoekers niet mogen komen. Bezoekers van Harderbroek zullen daardoor vrijwel geen last ondervinden van de werkzaamheden. De werkzaamheden zijn eind 2025 afgerond.

Vanaf de parkeerplaats bij de Biezenburcht, langs de N707, heb je een mooi uitzicht op het gebied waar Natuurmonumenten aan het werk is.

Het project Hoempend Harderbroek wordt mogelijk gemaakt door Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap Flevoland 2022-2025.

(Bron: www.natuurmonumenten.nl)



© Keert deze mystieke moerasvogel terug in het Harderbroek..? (foto: Chris Spijkerboer).



Meer Grote karekieten in Nederland

Vogelbescherming Nederland - 1 januari 2024

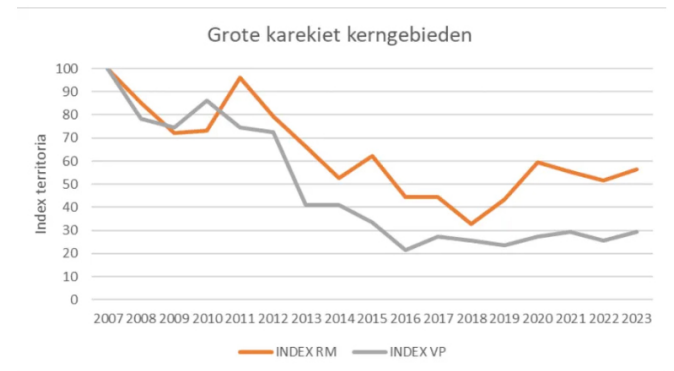
De Grote karekiet staat al lang op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Om de achteruitgang van de populatie te keren coördineert Vogelbescherming sinds 2015 een beschermingsproject voor deze soort. Daarvoor wordt het leefgebied verbeterd, het draagvlak voor herstel van moeras en rietkragen vergroot en onderzocht of de genomen beschermingsmaatregelen werken.

Het beschermingswerk startte in 2016 in twee kerngebieden voor de soort: de Noordelijke Randmeren en Oostelijke Vechtplassen. De populaties in deze kerngebieden moeten de basis vormen voor groei en herstel van de populatie van de Grote karekiet daarbuiten.

Toename Grote karekiet 10 procent

Het aantal territoria van de Grote karekiet in Nederland is in 2023 minimaal 10 procent toegenomen ten opzichte van 2022, waarmee de licht stijgende trend van de laatste jaren zich voortzet. In de kerngebieden waren meer dan 70 territoriale mannetjes aanwezig. Buiten de kerngebieden waren, verspreid door heel Nederland, ongeveer 40-50 zingende mannetjes langer dan een week op een bepaalde locatie aanwezig. Vaak betrof het hier echter ongepaarde mannetjes die weer vertrokken.

Het aantal werkelijke broedparen in de rest van Nederland bedraagt daarom veel minder dan 40-50. Het aantal territoria in 2023 in heel Nederland wordt geschat op 100-130; in 2022 waren dat er 95-110 (bron: Sovon). Het broedsucces van de Grote karekiet wisselt van jaar tot jaar, maar was in 2023 redelijk goed met 2 tot 3 uitgevlogen jongen per nest. Predatie door bijvoorbeeld ratten is de hoofdoorzaak van mislukte broedsels.



Figuur 1. Aantalontwikkeling (index, 2007 = 100) van de grote karekiet in 2007-2023 in de Oostelijke Vechtplassen (VP) en Noordelijke Randmeren (RM). Aantallen betreffen grote karekietterritoria rond eind mei/begin juni. Bron: Sovon Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland.

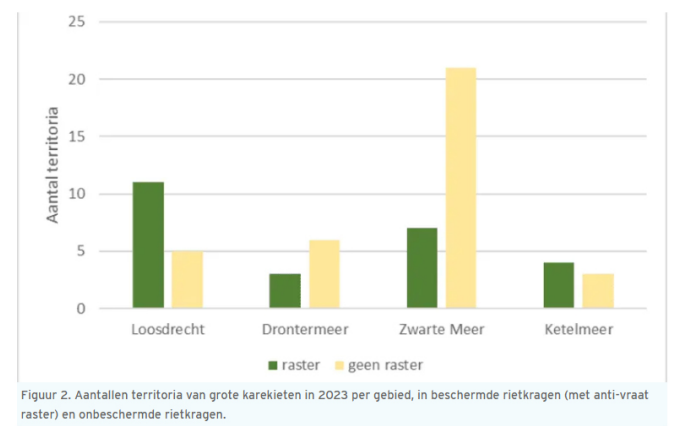
De positieve populatietrend van de afgelopen jaren zet dus door in 2023 (figuur 1). Als deze gemiddelde groei zo doorgaat, kan de populatie-omvang rond 2030 ca. 100 paar in de kerngebieden bedragen, waarmee het door VBN gewenste landelijke doel van 130 paar bereikt zou worden.

Karekieten zijn plaatstrouw

De onderzoekers hebben tientallen volwassen Grote karekieten voorzien van een kleurring met een unieke code, waardoor deze vogels individueel herkenbaar zijn. Van deze vogels werd een deel weer teruggezien. Ook werden vele honderden jonge Grote karekieten op het nest geringd. In de regel keerden de karekieten terug naar dezelfde rietkraag of binnen een straal van 10 kilometer ervan. Dit bevestigt resultaten van eerder onderzoek dat volwassen Grote karekieten zeer plaatstrouw zijn.

Bescherming van rietkragen

Een belangrijke, effectieve maatregel om het leefgebied van de Grote karekiet – stevige rietkragen aan open water, het zogenoemde ‘stromingsriet’ – te herstellen, is het aanbrengen van rasters van gaas, die op steeds meer locaties worden geplaatst. Er is de laatste jaren veel mee geëxperimenteerd en het helpt. Hiermee wordt voorkomen dat grauwe ganzen en andere watervogels de rietkragen teveel aanvreten.



Figuur 2. Aantallen territoria van grote karekieten in 2023 per gebied, in beschermde rietkragen (met anti-vraat raster) en onbeschermde rietkragen.

Een flink deel (zo’n 60 procent) van de karekieten broedt nu in die afgeschermd rietkragen (figuur 2). Plaatsen van rasters kan binnen twee tot drie jaar tot vestiging leiden. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Nuldernaauw waar flink wat rasters zijn geplaatst. In 2024 worden op nog meer plaatsen rasters geplaatst bij geschikte rietkragen.

Lees het volledige artikel en rapport op de VBN-site: <https://www.vogelbescherming.nl/lactueel/bericht/meer-grote-karekieten-in-nederland-in-2023-herstel-populatie-zet-door?ss360SearchTerm=Grote%20karekiet>



© Rietherstelproject met vraatbescherming langs het Ecolint bij Elburg.



Dwangstoornis

Column Jelle Reumer - Vroege Vogels, 14-07-2024

"Ik lijd aan een rare en ongeneeslijke dwangneurose om alles een naam te willen geven", zegt columnist Jelle Reumer. Hij kan niet meer in de natuur lopen zonder de planten en dieren onderweg te determineren.

Veel mensen lijden aan zogeheten compulsieve dwangstoornissen, handelingen die je verricht, of juist nalaat, omdat je dat nu eenmaal móet. Van niemand behalve van jezelf. Denk aan smetvrees, een poetsdrang, de onverbiddelijke noodzaak om altijd eerst je linker schoenveter dicht te knopen en nooit de rechter.

Afgelopen maand heb ik bij mezelf zo'n dwangneurose ontdekt, een waarvan ik vermoed dat de meeste biologen en natuurliefhebbers er last van hebben. Het gaat om de determineerdrang. Wanneer we een vogel horen of een plantje zien, moeten we persé weten hoe het dier of het kruid heet, liefst de Nederlandse én de wetenschappelijke naam. Daar zijn gidsjes voor, en tegenwoordig ook apps op de telefoon. Wanneer ik door de stad loop, Utrecht in mijn geval, zie ik van alles groeien en wil meteen weten hoe het heet. Met een beetje ervaring zie je ook zonder gidsjes of apps muurvarens, stinkende gouwe, melkdistels, breukkruid, straatgras, klaverzuring, enzovoort. En onwillekeurig noteer je die namen al lopend in je brein; ze blijven niet hangen maar komen wel even binnen, als een insect dat door de open schuifdeuren naar binnen vliegt en even later weer voorgoed verdwijnt.

Vorige maand was ik in Noorwegen. Daar groeien andere planten, daar zie je bloemen die hier niet voorkomen. Toendraflora. Sommige kende ik wel, zoals moerasspirea, fluitenkruid en robertskruid, maar de meeste bloemetjes waren me volslagen onbekend. Ja, dankzij een beetje ervaring waren ze soms nog wel te herkennen als een composiet of een vlinderbloemige, maar geslacht en soort bleven een raadsel.

De determineerdrang is een compulsieve dwangstoornis. En dat zou op zich nog geen ramp zijn, als niet tegelijkertijd de transcendente betovering die de natuur bij het beschouwen ervan kan oproepen, als die betovering verdwijnt. En dat stoorde me. Vanaf dat moment heb ik het losgelaten en ben gaan genieten van de aanblik van al het moois dat zich aan het oog aanbiedt. Want wees eerlijk, wat maakt het uit hoe een betoverend mooie bloem in biologisch potjeslatijn wordt genoemd? Of zelfs hoe we hem in gewoon Nederlands noemen – een naam die daar in Noorwegen sowieso geen enkele houvast biedt aan wie dwanggestoord een Noors plantengidsje zou hebben aangeschaft.

Ik weet dat het mij niet gaat helpen. Ik weet dat ik lijd aan die rare en ongeneeslijke dwangneurose om alles een naam te willen geven. Het is geen kwaal die koorts of kramp veroorzaakt,

het is geen aandoening waar je korter van leeft, maar het is soms wel hinderlijk, vooral wanneer je het in de gaten krijgt.

Oh ja, ik heb er ook een paar keer walvissen gezien. Fontein van uitgedamd stoom boven de golven, soms een langzaam wegduikende rugvin. Adembenemend. Maar vraag me niet welke soort walvis het was. Dat is ook eigenlijk totaal irrelevant. Het ging om het moment, om de waarneming van een bijzonder verschijnsel, om de betovering van de aanblik van die adempluim en de rugvin van een machtig dier in die eindeloze zee.

Alles willen weten en benoemen haalt de transcendentie eruit. Wat dat betreft zijn wij natuurliefhebbers wel een beetje gehandicapt. Dus als ik u een tip mag geven: neem eens een keer geen ANWB vogelgids of Heukels' flora mee in uw rugzak en vergeet de obsidentify-app. En geniet gewoon van wat u ziet. Zomaar, omdat het mag.

Fijne zondag.

Vogel crypto-rijmen

Net als in de vorige Anzers treft u hieronder weer een aantal crypto-rijmen van ons lid Just Walter aan.

Een cryptogram kent iedereen wel, waarbij de in te vullen woorden op een cryptische (verborgen) manier zijn omschreven. Just bedacht een ornithologische versie hiervan en bovendien op rijm. In de omschrijving zit dus een vogelsoort verborgen. Weet jij welke soorten er bedoeld worden?

Hierbij de oplossingen van de laatste crypto-rijmen uit de vorige Anser:

Ins blaue hinein, 't is werkelijk waar,
krijg ik mijn kostje tóch bij elkaar.
[oplossing: Scharrelaar]

Zeer zoetelijk getooid
geef ik acte de présence
met een naam die bijna klinkt
als een fiere Spaanse dans.
[oplossing: Flamingo]

Tussen mijn kiezen weet ik te malen
Zwitserse bergen en Zwitserse dalen.
[oplossing: Alpenkauw]

Just: hartelijk dank voor je creatieve bijdragen in de voorbije Anzers!



Man valt Zeearendfamilie lastig in boom, kuiken zoek

NOS Nieuws - Dinsdag 4 juni 2024

In Koudum (Súdwest-Fryslân) is onlangs een man naar een zeearendnest geklommen. De zeearend is een beschermde vogelsoort en mag niet gestoord worden. De milieupolitie en het Openbaar Ministerie onderzoeken de zaak, meldt Omrop Fryslân.

Natuurorganisatie It Fryske Gea heeft camerabeelden waarop te zien is dat iemand op 25 mei met gereedschap en een helm op naar het nest klimt. Die beelden zijn gemaakt door vogelspotters met telelenscamera's. "Zulke acties verstoren het nest. Ze hebben net jongen, die zijn zeer kwetsbaar", aldus Tjitte Zuur van de organisatie. Het hele gebied rond de nesten is rustgebied en vogelaars blijven daarom op een afstand van meer dan 200 meter.

Jong vermist

In het nest zaten tot voor kort drie jongen. Een van de kuikens is sinds de verstoring niet meer gezien. "We weten niet precies wanneer die is verdwenen", zegt Zuur. "We zijn daar heel benieuwd naar."

De natuurorganisatie zoekt daarom naar beelden van vogelspotters die het derde jong kort voor of na de verstoring op 25 mei nog gezien hebben, om uit te sluiten dat het jong bijvoorbeeld gestolen is.

Handel

Wat de intentie was van de klimmer, wordt nog onderzocht. "Overall is handel in, ook in zeearenden", stelt Zuur. Hij sluit diefstal van het jong niet uit. "De klimmer was zeer goed voorbereid en wist precies wat hij deed."

Er wordt bewust niet van dichtbij naar het jong gezocht. "De vogels hebben daar niets aan. Daar verontrusten we het paar alleen nog maar meer mee."

De andere twee zeearendsjongen maken het goed. "Ze worden gevoerd. Nog een paar weken, dan kunnen ze uitvliegen."

De nieuwe Gids voor de niet-bestaande vogels van Europa

Kunstenaar en amateurornitholoog O.C. Hooymeijer begeeft zich met het uitgeven van deze 'Nieuwe Gids voor de niet-bestaande vogels van Europa' op een voor hem nieuw terrein. Jarenlang veldwerk en onderzoek gingen vooraf aan het uiteindelijke resultaat: de beschrijving en gedetailleerde illustraties van zo'n kleine vijftig gevederde vrienden. De auteur heeft een en ander zo getrouw als mogelijk weergegeven, doch er kunnen verschillen met de werkelijkheid optreden. Momenteel is Hooymeijer bezig met het organiseren van geheel verzorgde reizen door Europa naar de leefgebieden van de in deze gids beschreven niet-bestaande vogels.

Filmpje:

<https://www.chooymeijer.com/duitse-reiger/>

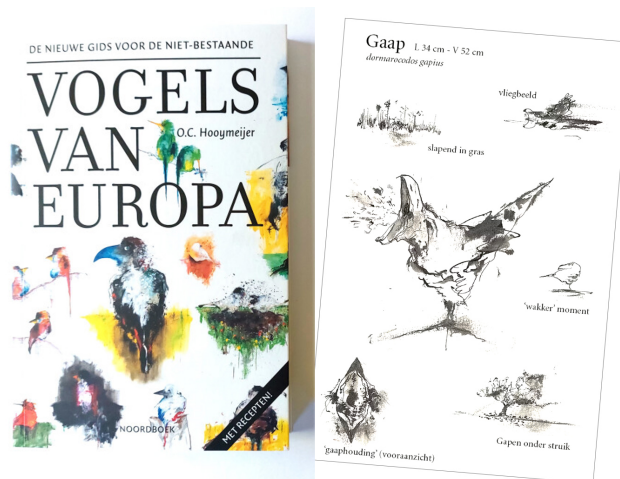


Foto achterblad - Middelste bonte spechten (Kees Kraaijeveld ©)

Kees legde deze interactie van twee Middelste bonte spechten vast en zegt hierover: "toen begin dit jaar het 'spechtenseizoen' weer was aangebroken, ben ik diverse keren in de omgeving van Oud Groevenbeek bij Ermelo op zoek gegaan naar de 5 meest voorkomende soorten in Nederland. In die omgeving kun je al die 5 soorten tegenkomen: de Kleine, Middelste en Grote bonte, maar ook de Groene en Zwarte Specht. Direct na zonsopgang zijn ze het meest actief, dus vroeg die kant op. Horen is één, maar ze ook nog mooi in de kijker krijgen is twee. Maar met wat geduld kun je al snel hevig kabaal makende spechten vinden in de boscomplexjes daar. Ze zijn zo druk met om elkaar heen vliegen en uitsloven, dat je ze rustig kunt bekijken. Baltsen heet zoiets. Deze 2 baltsende Middelste bonte spechten waren eind april geruime tijd goed te zien en had ik wat tijd om ze te fotograferen".



